

ЛІТЕРАТУРНА ХАРКІВЩИНА

I

Тов. Молотов у звітній доповіді уряду на VII Всесоюзному з'їзді рад відзначив політичний ефект торішнього з'їзду радянських письменників у Москві, з'їзду, що „яскраво відбив перелам на краще у нашої інтелігенції“.

Оцінку, дану т. Молотовим Всесоюзному з'їздові письменників, можна цілком і повнотою прикласти й до Всеукраїнського з'їзду. Під проводом ЦК КП(б)У, на основі розгрому українських націоналістів, троцькістів та великодержавників, українська радянська література разом з літературами трудящих інших народів України (єврейського, руського болгарського, німецького, молдавського та ін.) прийшла до свого з'їзду міцно об'єднаним загonom, готовим до великої творчої праці на користь соціалістичної культури.

З трибуни з'їзду виступали керівники КП(б)У і уряду України—товариші С. В. Косіор, П. П. Любченко, М. М. Попов, В. Затонський, а П. П. Постишев надіслав з'їздові гарячий більшовицький привіт, в якому ясним і чітким дороговказом прозвучали слова:

„Література—не пісня мрії, не абстрактні пориви, а меч боротьби за справу соціалізму“. Ці слова лягли в основу всієї роботи з'їзду письменників, вони лунали як бойовий заклик у доповідачів і численних промовців, радянських письменників-учасників з'їзду.

Ці чіткі і глибокі слова стали програмою дій, путевою зіркою для всіх, хто віддано стоїть і хоче стояти в лавах бійців за безкласове соціалістичне суспільство, в лавах „червоної армії літераторів“ (М. Горький).

Фашистські посіпаки, бездарні писарчуки українського націоналізму під час нашого з'їзду могли ще раз переконатися у своєму остаточному банкрутстві, проте мерзенні недобитки цих „писак“, цих „рицарів“ дворушництва й зради намагалися, а подекуди й досі намагаються, паскудити наше ясне й чисте радянське повітря.

Вони, як пацюки, вигнані з нір, метнулися у всі закутки, у всі щілини, шукаючи собі підтримки серед троцькістів, великодержавників, серед різних покидьків суспільства.

Розгортаючи велику позитивну, творчу роботу, радянські письменники України одночасно підвищили свою класову пильність до прихованих ворогів, зриваючи з них маску, виводячи на світло денне гнилу, ворожу суть їхньої „творчості“, показуючи всім трудящим вовчу думку, заховану в словесному мотлосі.

В цій справі ми йдемо за мудрим вказівкам нашої партії: систематично вивчаємо творчість і громадське обличчя кожного члена нашої спілки, допомагаємо критикою тим, хто робив окремі дрібні зриви в своїй роботі, але по суті був і лишається радянським письменником, вживаємо профілактики до тих, хто ще не загартував свого світогляду і легше за інших може зробити помилку, і, нарешті, ми нещадно троцькиш одвертих і прихованих класових ворогів і їхніх підголосків.

II

Після переїзду столиці до Києва в індустріальному Харкові залишилася половина членів і кандидатів всієї спілки радянських письменників України. Зберігаючи столичні традиції, харківська обласна організація письменників під проводом Обкому КП(б)У, за постійною підтримкою і керівництвом Всеукраїнського правління спілки, на основі боротьби з рештками націоналістів, троцькістів і великодержавників, розгорнула велику ідейно-виховачу, творчу й масову роботу.

Очищаючи лави організації від націоналістично куркульських агентів в літературі (П. Лісовий), правління харківської обласної організації в основу своєї роботи взяло всебічну творчу допомогу письменникам та виховання молодих літературних кадрів з лав пролетаріату харківських індустріальних велетнів і колгоспно-радгоспної Харківщини. Робота правління обласної спілки побудована так, що майже кожне засідання присвячено розбору конкретних творів письменників, незалежно від того, чи закінчений твір, чи ще тільки в процесі роботи.

Такі творчі засідання правління притягають увагу всієї організації, бо колективна критика допомагає авторові завчасно усвідомити свої помилки і уникнути їх у дальшій роботі. Крім того, ідейно-творчий контроль і конкретна творча допомога письменникові підвищує його відповідальність за кожне написане слово.

За останні два місяці правління заслухало новий роман Я. Кальницького „Счастье“, п'єсу Я. Мамонтова „Багатий жених“ та п'єсу Л. Юхвіда „Прощання“.

Обговорення цих творів пройшло на високому ідейно - художньому рівні, і ці автори, після обговорення взялися до кардинальної переробки своїх творів. Досвід цих засідань яскраво довів, що такий метод роботи безперечно себе виправдує і дає великий ефект.

Надалі правління заслухає новий роман В. Кузьміча „Висоти“, обговорить роман Ю. Смолича „Наші тайни“, роман Ю. Явовського „Вершники“, колгоспну повість К. Гордієнка, п'єсу І. Муратова та інші.

Порядком готування до пленуму Всеукраїнського правління нашої спілки харківська обласна організація письменників провела нараду критиків. Також провела нараду робітників малих форм (пісні, частівки, скетчі) і було мобілізовано їхню увагу на участь у весняній засівній кампанії.

Наявність у харківській організації кваліфікованих творчих кадрів і досить визначна група молодих письменників, постійна увага і керівництво обкому КП(б)У та облвиконкому, інтерес до художньої літератури з боку пролетаріату та колгоспників Харківщини — все це створює прекрасні умови для радісної творчої атмосфери в обласній організації письменників. Треба сказати одверто: ще ніколи письменницький колектив не горів таким бажанням творити, як тепер, ще ніколи письменники не виявляли такої єдиної волі, такої готовності боротися і вчитися, щоб дати літературу, достойну нашої героїчної дійсності.

III

Недавно на розмові з робітниками металургії вождь партії і трудящих всього світу товариш Сталін сказав: „Треба берегти кожного здатного й розуміючого працівника, берегти й вирощувати його. Людей треба дбайливо і уважно вирощувати, як садівник вирощує облюбване плодове дерево“.

Геній Сталіна в цих словах дає нам ясну і чітку програму дальшої нашої боротьби за кадри на всіх ділянках соціалістичного будівництва, зокрема і в галузі культури, літератури, мистецтва.

Ми всі добре розуміємо, що проблема нових пролетарських кадрів, зокрема в українській літературі, набирає великого політичного, просто таки вирішального значення.

Вирощувати нових майстрів художнього слова, виховувати в лавах робітничого класу та колгоспників могутні творчі загони бадьорих, свіжих сил для фронту культури й мистецтва, систематично допомагати і вчити ці кадри — ось до чого кличе нас товариш Сталін, ось про що неодноразово нагадував нам ЦК КП(б)У та його керівники тт. С. В. Косіор

та П. П. Постишев. Про це саме говорив на першому пленумі Всесоюзного правління і Олексій Максимович Горький.

Порядком самокритики треба сказати, що робота з молодими кадрами не стояла на належному рівні. Не було програми занять літгуртків, не налагоджена була справа консультації молодих авторів, видавництва і редакції літературно-художніх журналів, як правило, не допомагали молодому письменникові. Одержавши від початківця твір, більшість редакційних працівників обмежувалася короткими відповідями: „Не піде“. А чому „не піде“, що саме треба зробити авторі, щоб його твір нарешті пішов до журналу чи до збірки,— цим турбувалися мало. Але останнім часом по лінії роботи з молодими слід відзначити велике зрушення в усій спільці радянських письменників України.

Харків із своїми індустріальними велетнями є могутня пролетарська база для виховання нових літературно-мистецьких кадрів. І харківська організація прикладає всіх зусиль, щоб виховання молодих письменників поставити на належну височінь. В Харкові працює три студії для молодих авторів: українська, єврейська, російська. На всесоюзних курсах молодих письменників вчилися два товариші і на всеукраїнських зараз перебуває сім товаришів. Правління обласної організації взялося за перевірку роботи студій, замінило керівників студій, очистило студії від чужих, богемських елементів, організує зустрічі кваліфікованих письменників із студійцями, залучає студійців до активної участі в усьому літературно-громадському процесі.

Крім того, правління організувало творчі декадники молодих авторів. Регулярно, тричі на місяць, збираються молоді письменники і колективно обговорюють свої власні твори і твори старших товаришів.

Але основну увагу організації звернуто на низову ланку літературного руху — на заводський літературний гурток.

Гуртки таких харківських велетнів, як ХПЗ, ХТЗ, ХЕМЗ, „Серп і молот“, мають вже свою історію. Вони висунули в літературу своїх найталановитіших представників. Імена І. Муратова, З. Каца, О. Хазіна, Д. Вишневського, М. Нагнибіди, Каневського, І. Шутова, Фільмо вже відомі читачам України. Вперше в СРСР — три роки тому — на ХПЗ почала виходити „Літературна газета“, а в кінці 1934 року силами літгуртка ХПЗ почав виходити літературно-громадський журнал „Новий цех“. Вийшло вже три номери журналу, і треба сказати, що матеріал, зібраний у них, свідчить про швидке зростання молодих письменників ХПЗ. Велика організаторська і виховавча робота по лінії вирощування молодих письменників провадиться на ХЕМЗІІІ. Там цією справою постійно цікавиться і керує партійний комітет, комітет комсомолу і весь заводський актив. Як і на ХПЗ, літгурток ХЕМЗІІІ почав

видавати свій літературний журнал, в якому друкуються кращі твори молодих письменників хемзівців чотирма мовами: українською, російською, єврейською і латвійською.

„Літературна газета“ ХЕМЗШ так само провела значну роботу по вихованню молодих письменників. Трохи зачедбана робота літгуртків на ХТЗ і на заводі „Серп і молот“. В цьому частина провини і Харківського обласного правління, але ми певні, що разом з партійними організаціями цих заводів ми знову налагодимо таке саме жваве літературне життя на заводах, яким воно було раніш.

Щоб піднести роботу гуртків, правління надіслало для постійної роботи на ХЕМЗ письменників Х. Гільдіна та О. Хазіна, на ХПЗ — тт. Соколова і Майського, на завод „Більшовик“ — В. Зоріна. Досвід показав, що безпосередня робота письменника в заводському літгуртку дає велику творчу наснагу письменникові і допомагає зростові молодих кадрів. Свого часу на заводі ХЕМЗШ відбулося засідання обласного правління спілки разом з письменницьким активом Харкова, літгуртківцями та робітниками ХЕМЗШ. На порядку дня стояло одно питання: робота по вихованню молодих кадрів. Досвід засідання правління безпосередньо на заводі дав блискучі результати. Звіт правління, керівників студій та літгуртків обговорювали письменники, більшовики, комсомольці, старі кадровики і молоді робітники й робітниці ХЕМЗШ. Багато цінних думок і порад почуло правління на цьому засіданні, а присутні там письменники ще раз почули й побачили, як нечувано виріс культурний рівень робітничого класу, які високі вимоги ставить він до радянського письменника і як напосідливо й багато треба нам вчитися і працювати, щоб створити літературу, яка б стояла на рівні вимог пролетаріату індустріального Харкова.

IV

Борючись за здорову творчу атмосферу в організації, за нові пролетарські літературні кадри, за високу ідейно-художню якість нашої художньої продукції, Харківська організація одночасно широко розгорнула масову громадську роботу. Налагоджено тісний творчий контакт і взаємодопомогу письменників з „Театром революції“ і театром російської державної драми. Художні керівники театрів тт. М. С. Терещенко та М. В. Петров і акторський актив цих колективів є постійні учасники масової громадської роботи організації письменників і прикладають немало енергії в справі виховання і допомоги молодим кадрам драматургів, а таких у Харкові чимало (Л. Юхвід, Муратов, З. Кац, О. Хазін, Шутов). Особливо яскраво виявився спільний фронт харківської орган-

зації письменників і працівників театрів на прилюдних вечорах (Ленінський вечір, загальні збори, присвячені черговим завданням літератури, вечір пам'яті А. П. Чехова та інші), де письменники й працівники театру, доповнюючи одні одних, дають яскраву картину зростання радянського мистецтва, бадьорого, радісного, як уся наша дійсність.

До всього згаданого слід ще додати продуктивну роботу двох письменницьких бригад у Лозівському й Хорольському районах (В. Кузьміч, Ю. Шовкопляс, І. Плахтін, О. Полторацький).

Порядком готування до об'єднаного пленуму обкому КП(б)У та облвиконкому, де стояли питання про культурний стан в області, ці бригади зібрали чудовий матеріал, допомогли молодим колгоспникам-авторам, уклали дві художні збірки про живих людей цих районів. Надалі, як правило, ми будемо широко практикувати допомогу молодим кадрам, які ростуть на підприємствах Полтави, Сум, Кременчука та інших центрів.

Я вже не згадую численних виступів членів організації по заводах, вишах, втишах з популяризацією рішень I Всесоюзного з'їзду письменників та з читанням своїх творів. Все це свідчить про активну роботу харківської організації письменників, про значний літературний рух в індустріальному Харкові і області.

Дальша уперта боротьба проти всіляких класово-ворожих вихваток у літературі, рішуче викривання і нещадний розгром решток українського націоналізму, троцькізму і великодержавників у літературі і одночасно з цим уважне, дбайливе і чуйне ставлення до кожного справді радянського письменника, повсякденні турботи про створення здорової товариської творчої атмосфери в організації, і — як святий обов'язок кожного — виховування молодих кадрів — такі завдання поставила перед собою харківська обласна організація радянських письменників.

23 квітня, в третю річницю історичної постанови ЦК ВКП(б) 1932 р., в Києві відбувся поширений пленум правління спілки радянських письменників України.

Та колосальна увага, яку віддає ЦК КП(б)У роботі радянських письменників, ті повсякденні турботи, що ними оточили нас славні керівники КП(б)У тт. Косіор і Постишев, зміцнення керівництва спілки, створення дружнього творчого співробітництва комуністів і безпартійних письменників — все це є запорукою дальшого успішного розквіту радянської літератури на Україні, і зокрема в пролетарському Харкові.

10 квітня Олексій Максимович Горький зустрівся з групою радянських письменників України. В розмові з нами Олексій Максимович звернув нашу увагу на потребу показати в ху-

дожній літературі село, його тяжке безпросвітне злиденне минуле і його світле, радісне сьогоднішнє буття. Тов. Горький з захопленням слухав наші розповіді про любов нашої дівчорі до П. П. Постишева і висунув пропозицію побудувати пам'ятник Павлику Морозову—герою - піонерові, що загинув від руки класового ворога. Чималу увагу приділив Олексій Максимович справі створення українського історичного роману, зокрема показу в літературі історії громадянської війни, нашої боротьби з інтервентами, які окупували Україну.

Виключної уваги надає О. М. Горький великому ювілеєві — 20-річчю радянської влади та участі художників слова в підготовці цього ювілею.

Твори, що ми повинні написати в найближчі часи, мають стати достойними художніми пам'ятниками нашої славної епохи, повинні відобразити всю велич і героїчність нашого соціалістичного походу, керованого могутньою партією Леніна - Сталіна.

Вказівки товаришів С. В. Косіора і П. П. Постишева, поради О. М. Горького стануть дороговказом для всіх радянських письменників України в почесній і відповідальній роботі над створенням художнього слова нашої соціалістичної правди.

І ми, єдина, дружна сім'я радянських письменників Харківщини, певні, що під проводом обкому КП(б)У на чолі з Миколою Нестеровичем Демченком і облвиконкому на чолі з товаришем Федяєвим створимо літературу, гідну індустріального Харкова і всієї квітучої радянської України.

РІК РОБОТИ ІНСТИТУТУ Т. Г. ШЕВЧЕНКА

Ухвали листопадового об'єднаного пленуму ЦК і ЦКК КП(б)У в 1933 році про національно-культурне будівництво на соціалістичній Україні, про боротьбу з буржуазним контрреволюційним націоналізмом вимагали від нового складу Інституту Шевченка по-більшовицькому боротися за опрацювання революційної культурної спадщини поета і художника Тараса Шевченка. Підсумовуючи більше як річну роботу оновленого Інституту Шевченка, треба сказати, чим був Інститут до того часу.

Понад рік тому партія остаточно викрила й розгромила націоналістично - петлюрівське гніздо в Інституті Шевченка, очолюване контрреволюціонером Пилипенком; були здемасковані найрізноманітніші вияви класового ворога. Весь націоналістичний „науковий“ штат вичищено з Інституту. До справжньої творчої роботи залучено радянські, зокрема молоді, комсомольські кадри.

Перед новим науковим складом Інституту було поставлено завдання по-справжньому взятися за опрацювання культурної революційної спадщини Шевченка, зчистити буржуазний намул з творчості Шевченка, який багато десятиків років нашаровували фальсифікатори найрізноманітніших мастей і відтінків.

Цю роботу Інститут розгорнув під безпосереднім керівництвом Культпропу ЦК КП(б)У і нового керівництва Наркомосу.

В роботі Інституту найпершим і найголовнішим завданням є видати велику, повну, академічну, на десять томів, збірку творів Шевченка. Підготовка цього видання проходить за безпосередньою участю головної редакційної комісії, на чолі якої стоїть тов. Затонський.

Видання повної академічної збірки творів Т. Шевченка — справа надзвичайно складна й відповідальна. Досить сказати, що думка про академічне видання існує вже кілька десятиків років. Бралися за цю справу ще до революції. Зокрема після революції в УАН взялися за цю справу, але вона, попавши в руки фальсифікаторів, націонал-фашистів Єфремова, До-

рошкевича і Ко, провалилася. В Західній Україні за таке видання брався фашист Богдан Лепкий, але перші, сфальсифіковані, кілька томів, що вийшли, зразу ж показали нікчемність, жалюгідність і нездійсненність цього задуму.

Опрацювати Шевченкову революційну творчість можуть тільки її спадкоємці — пролетаріат і трудяще селянство Радянської України, де трудящі за проводом партії будують соціалістичну культуру, де високо ціниться культурна спадщина минулих епох, де можливе і здійснення справді академічне видання повної збірки творів Шевченка. З цього погляду насамперед треба відзначити величезну провідну роль опублікованих рівно рік тому тез Культпропу ЦК КП(б)У про творчість Шевченка. Виняткова роль цих тез у тому, що вони дають виключно ясні, чіткі вказівки, як треба підходити до творчості Шевченка, які основні проблеми треба ставити в дослідчій роботі і т. д.

Вся наукова робота Інституту протягом року проходила в напруженій боротьбі з рештками класового ворога.

З перших же днів роботи нового колективу стало видно, що класовий ворог ще не цілком знищений, що він ще існує і намагається вести свою підривну роботу. Досить сказати, що в Інститут наполегливо намагався влізти білобандит-терорист І. Крушельницький (розстріляний).

Все це вимагало пильності від партійно-комсомольського прошарку Інституту. Треба було ні на хвилину не забувати слів тов. Постишева, що „першим і найважливішим нашим завданням є безупинне підвищення настороженості й пильності партійних організацій у відношенні до націоналістичних елементів“. Такої пильності не завжди вистачало в парторганізації Інституту. Не вся парторганізація і не завжди боролася з націоналістично-троцькістськими елементами та їх шкідницькою діяльністю. Взяти хоч би боротьбу в зв'язку з викриттям націонал-троцькістських концепцій у роботах В. Коряка. Коли в газеті „Комсомолец України“ надруковано було статтю комсомольця І. Йосипчука, де вперше було піддано гострій критиці націоналістичні концепції Коряка, то частина парторганізації, на чолі з тодішнім парторгом Сінокопом (виключений з партії комісією по чистці), замість того, щоб підтримати ініціативу „Комсомольця України“ і т. Йосипчука, виступила з гострим осудом комсомольця І. Йосипчука. І лише частина партійної організації та комсомольська організація підтримали й виступили на захист т. Йосипчука.

В процесі практичної науково-дослідчої роботи Інституту партійна організація викрила дворушників, як, наприклад, Грудницьку. Грудницька прикривала свою дворушницьку роботу кандидатським квитком. Однією рукою вона голосує за виключення націоналістів з Інституту, а другою пише їм позитивні характеристики і клопочеться про прийняття їх на

відповідальну лекторську роботу в виші (Ізотов, Левінсон). Комуністи, комсомольці та кращі безпартійні працівники допомогли комісії по чистці викрити цих людей.

За рік роботи в Інституті були і помилки, і серйозні недоліки. Так, наприклад, ряд важливих проблем не було включено до плану, не завжди своєчасно виконувалися планові завдання, не завжди виходила високоякісна продукція. Щодо „кадрів“ — не завжди своєчасно викривали та виганяли націоналістів з Інституту (наприклад, А. Панова), не завжди на потрібній височині було партійне керівництво Інституту.

Але головне, що характеризує Інститут Шевченка за останній рік, — це напружена творча робота. Про це яскраво говорить спеціальна постанова наркома освіти тов. Затонського від 30 листопада 1934 р. В постанові сказано так: „Відзначити, що Інститут Шевченка за нового його керівництва домогся за річний період своєї роботи значних досягнень як у кількісних, так і в якісних показниках (підготовка до друку I і II томів академвидання, випуск „Кобзаря“, випуск творів Шевченка єврейською мовою, ряда наукових монографій, розвідок і т. д.)“.

Щодо кадрів у постанові відзначено ту велику роботу, яку провів Інститут, добираючи витриманих і політично перевірених наукових працівників. Коли проглянути роботу Інституту в деталях по окремих виробничих одиницях (секторах), то така оцінка цілковито стверджується.

Підняти шевченкознавство на рівень тих завдань, які ставить партія, взятися по-справжньому, по-більшовицькому за розробку тих сторін життя й діяльності Шевченка, які на протязі багатьох років всіляко ігнорувались націоналістами, — це головне завдання, над яким працював Інститут минулого року.

Основними, найважливішими питаннями дослідчої роботи Інституту були такі: Шевченко та революційна демократія, ставлення Шевченка до українських поміщиків. Ці питання на протязі багатьох років ігнорували, замовчували націоналісти, фальсифікуючи творчість Шевченка. Вони всіляко намагались показати його ворогом усього неукраїнського, намагались показати його як поета „загальнонаціональних“ прагнень. Об'єктивні факти життя та діяльності поета переконливо доводять, що Шевченко виступав єдиним фронтом з революційною демократією, з кращими її представниками: Чернишевським, Добролюбовим, Некрасовим, Курочкіним і іншими. Такі питання, як літературне оточення Шевченка, ідейні й тематичні запозичення, революційні особливості його поетичного арсеналу і ряд інших питань літературознавчого характеру були поставлені до негайного їх розв'язання, над чим і працював літературний сектор Інституту. Безпосереднім

завданням опрацювання цієї провідної проблеми — Шевченко і демократія — є піднести вивчення Шевченка на новий, вищий щабель та теоретично узагальнити єдність розвитку літературного процесу України і інших народів дореволюційної Росії, особливо їхніх революційно-демократичних елементів. Вплив творчості Шевченка на формування революційно-демократичної літератури на Україні величезний. Тому зовсім не можна розглядати його ізольовано від літературного процесу першої половини XIX сторіччя. Таким чином, розв'язання основного питання — про місце Шевченка в революційно-демократичній течії тодішньої Росії — допомагає зовсім по-новому розглядати літературний процес на Україні і боротьбу між культурою революційно-демократичною — Шевченка, Грабовського, Коцюбинського, Франка — і культурою поміщицько-реакційною — П. Куліша, Основ'яненка, Гребінки, Артемовського, Костомарова і ін. З'ясування питання про революційно-демократичний творчий шлях Шевченка остаточно стверджує наявність тоді революційно-демократичної культури на Україні, ідейно близької до революційно-демократичної культури Чернишевського, Добролюбова й Некрасова.

Не менш важлива переоцінка цілого ряду інших питань. Наприклад, наукова бібліографія Шевченка. На цій ділянці фальсифікатори типу Плевако робили просто шарлатанство. Вони свідомо замовчували революційно-демократичну літературу про Шевченка XIX ст. і, навпаки, всіляко рекламували чорносотенну, націоналістичну. Бібліографічний сектор провів велику роботу по розробці бібліографії революційно-демократичної літератури, давши відповідну оцінку буржуазно-націоналістичній. Сектор розписав на картки за минулий рік 5400 одиниць книжок, статей про Шевченка, добрав велику бібліографію грузинською, єврейською, польською, чеською, німецькою і французькою мовами та виготовував до друку брошуру „Вибрана бібліографія“.

Водночас необхідно відзначити велику роботу, проведenu по підготовці наукової бібліотеки. Коли на осінь 1933 року фонд бібліотеки склався з семи тисяч томів, з яких значну частину становили книжки націонал-фашистів та троцькістів, то за минулий рік бібліотека виросла до 85 тисяч томів. Треба підкреслити, що наукова організація фонду бібліотеки ще набагато відстає і не задовольняє вимог розгорнутої науково-дослідної роботи.

Чимало попрацював Інститут над питанням поповнення спеціального відділу рукописів, оригіналів творів Шевченка. До осені 1933 року Інститут мав деякі автографи, але вони, взяті окремо, не становили особливої цінності для наукової роботи над Шевченком. І тільки цього року Інститут майже повністю зібрав рукописи, які збереглись. Фонд рукописів Шевченка має більше 600 одиниць, в яких до 200 — оригінали.

Природно, що наявність оригіналів забезпечує видання повноцінного тексту творів Шевченка і допомагає викривати багаторічну фальсифікацію Шевченка націоналістами. Так, наприклад, у всіх виданнях „Кобзаря“ надруковано:

По селах плачуть малі діти,
тоді як в оригіналах

По селях плачуть голі діти („Гайдамаки“).

Друкували:

Титарівна - Немирівна,
Почесного роду —
Виглядає пройдисвіта
Москаля з походу...

А у Шевченка ми маємо:

Титарівна - Немирівна,
Почесного роду...
Виглядає пройдисвіта
Юнкера з походу.

(„Титарівна - Немирівна“)

Або такий приклад, де особливо виявилась „ретельність“ націоналістів. Друкували:

Пішов собі тихо в Київ
Святим помолитись,
Та суда, суда людського
У людей просити ...

А у Шевченка написано!

Пішов собі тихо в Київ,
Не святим молитись,
А суда, суда людського,
У людей просити.

(„Варнак“).

Фальсифікація текстів Шевченка націоналістами дійшла такої зухвалості, що вони відверто в пресі пропагували фальсифікацію Шевченка. Наприклад, про текст вірша „Чигирин“:

За що ж боролись ми з панами,
За що ж ми різались з ордами?—

націоналіст Романчук в журналі „Зап.-наукового товариства ім. Шевченка“ (1912 р., кн. 3, стор. 93) писав:

„Чи ж не лучший, очевидно, текст: „за що ми бились з поляками, за що з татарами, за що з москалями“? Тут кожне питання,—підкреслює Романчук,—подає щось нового“. Подібні факти фальсифікації маємо у виданні його листів, у російських творах, написаних прозою. Особливо фальсифікували його „Щоденник“, де класова сатира на тодішню дійсність дійшла зеніта. Куліш і його „Основа“ просто викреслювали сотні рядків, вихолощуючи всю революційну суть цього твору. Таким чином, зібрані рукописи допомагають

Інститутіві викрити шахрайські махінації нахабних фальсифікаторів.

За один тільки рік Інститут провів значну роботу над малярською спадщиною Т. Г. Шевченка. Ця спадщина уперто замовчувалась націоналістами, через те, як вони сами говорили, що там мало „національних мотивів“, і коли все ж таки говорили про малярську творчість, то казали, що вона не заслуговує на наукову увагу, бо в ній проглядає переважно плебс с рабською психологією. Насправді ж вони ігнорували цю геніальну спадщину з багатою технікою, змістом, тому що вона своїм глибоким реалізмом нещадно била по українських панах в першій половині XIX століття.

На сьогодні при Інституті зібрано понад 800 малюнків і гравюр Шевченка, тоді як за старого, контрреволюційного керівництва було всього близько сотні. При допомозі і вказівках ЦК КП(б)У та при безпосередній участі нового проводу НКО Інститут рівно рік тому відкрив галерею картин Т. Г. Шевченка, що складається з 12 великих зал, де виставлено кращі, високоталановиті роботи художника-революціонера. Вся малярська творчість, крім її самостійної художньої вартості, має ще велике значення для загального вивчення постаті Шевченка та всієї його творчості, зокрема поетичної. Так, наприклад, поему „Катерина“ націоналісти завжди намагалися тлумачити як твір, спрямований „взагалі проти москалів“, але намальована самим Шевченком велика картина — „Катерина“¹ — категорично відкидає таку націоналістичну версію і свідчить про те, що мова йде не про москаля як російського солдата, а про офіцера-дворянина.

Багаторічна малярська творчість Шевченка підіймає його високо як борця не тільки з царсько-поміщицьким гнітом, а й з підлим лицемірством українських панків. Ось чому націоналісти ігнорували цю високохудожню спадщину Шевченка.

Інститут через галерею добився того, що малярська творчість поета стала великим фактором в справі масового ознайомлення трудящих з революційною культурною спадщиною.

Зараз Інститут готує VII том академічного видання творів Шевченка, куди увійдуть понад 800 репродукованих малюнків. Таке видання буде перше. Роль цього тому буде виключна— він широко познайомить трудящих з Шевченком-художником-революціонером.

Вся науково-дослідна робота Інституту Шевченка проходить в тісному зв'язку з робітниками м. Харкова, в першу чергу в тісному зв'язку з харківськими велетнями ХПЗ, „Серп і молот“, ХЕМЗ. Пролетарі Харкова, як показали зустрічі,

---

¹ Катерина—картина на ту ж тему, що й поема „Катерина—зрада офіцером дівчини: кріпачки.

не тільки цікавляться спадщиною Шевченка, але й багато допомагають в роботі Інституту, зокрема щодо висування проблем спрямовування і популяризації в масах. Те негативне, що сам науковий колектив Інституту не помітив, виправлено з допомогою робітників. Недавно проведена зустріч Інституту з робітниками ХЕМЗ дала особливо багато цінного для дальшої наукової роботи Інституту. До самої лише роботи над малярською творчістю Шевченка хемзівці дали понад 15 цінних зауважень. Це свідчить про те, що пролетаріат стоїть на високому рівні в створенні радянської соціалістичної культури.

До Шевченкових днів цього року Інститут провів велику масову роботу, зокрема в справі популяризації грандіозного спорудження поетові-борцеві пам'ятника, якого відкрито 24 березня в саду ім. Постишева. Спорудження пам'ятника Шевченкові в Харкові ще раз доводить, що тільки радянський уряд, тільки наша рідна партія по-справжньому цінить культурну спадщину минулого й піклується про пам'ять її творців. Про все це наочно розповідає й багато ілюструє історичними фактами виставка при Інституті Шевченка. На виставці трудящі наочно мають змогу пересвідчитися в запеклій класовій боротьбі за Шевченка, побачити всю нікчемність націоналістичного белькотання про Шевченка. Разом з тим тут показано відважну боротьбу пролетаріату, очолювану Леніним, за шанування пам'яті Шевченка в царських „держимордівських“ умовах.

Отже тільки за останній рік-півтора, коли ЦК КП(б)У розгромив націоналістів, справу наукового опрацювання Шевченкової спадщини поставлено на ґрунт справді наукового радянського шевченкознавства. Партія створила всі і якнайкращі умови для роботи Інституту. Радянська суспільність і партія поставили перед Інститутом завдання боротися на одній з ділянок соціалістичного будівництва за творення української культури, національної по формі і соціалістичної по змісту. Треба, щоб в дальшій своїй роботі Інститут наполегливіше, напруженіше, з усією більшовицькою непримиренністю боровся з націоналістичними недобитками, глибше й продуктивніше працював над революційною спадщиною. Треба, щоб Інститут виправдав велике почесне завдання, доручене йому комуністичною партією.

З НОТАТОК ПРО РОСІЙСЬКУ РАДЯНСЬКУ ЛІТЕРАТУРУ В УСРР

1. РОМАН А. ХАЗІНА „ДРУЖБА“

За останні два-три роки в російській радянській літературі на Україні зросла група молодих здібних поетів-робітників, вишівців, червоноармійців. Кращі з них встигли за ці недовгі роки дати певну художню продукцію, що промовляє не лише за перспективи цієї радянської літературної молоді, не лише за її майбутні великі перемоги, а й за сьогоднішні серйозні творчі досягнення.

Олександр Хазін, молодий поет, розглядові останньої книжки якого — віршованого роману „Дружба“ — присвячуємо ми ці рядки, належить до кращих кадрів молодого покоління російської радянської літератури на Україні. Дебютувавши в 1931 році виробничою поемою „Штамп“, Хазін написав потім кілька збірок поезій і пародій і видав оце розгорнений віршований твір „Дружба“.

Віршованих романів історія літератури знає мало і ще менше зберегла вона їх для сучасного читача. І тому дуже легко було б заперечити самий жанр твору Хазіна, визначити його як віршовану повість або епічну поему. Алеж факт залишається фактом: в „Дружбі“ найбільше рис, властивих саме романові, і це не мусить зупинити критика або читача. В „Дружбі“ дано чіткий, складний сюжет, а не „обривки сюжетів, начальныe строки интриг“, як каже з іншого приводу автор. За встановленою традицією, майже в кожному розділі роману автор дає про себе знати, втручається навіть у розвиток самої інтриги. Поет Хазін весь час присутній в романі, не приховує своєї схвилюваності, своєї зацікавленості в такій, а не в іншій розв'язці. Він систематично подає ліричні відступи з власними міркуваннями з приводу вчинків героїв роману, в зв'язку з їхньою дальшою долею. „Скажу по секрету, читатель, идет? Я в Сашку верю, не подведет“, — каже він про одного з цих героїв. І не лише про Сашку, — про більшість персонажів роману може так сказати автор, бо, як запевняє він, —

Я их не выдумал.
Еще я помню ярко,
фантазию на жизнь променяв,
я в цех пошел.
В неверном свете сварки
С Макеевым знакомили меня.

Так розглянемо ж, хто ці герої роману, хто ж цей Макеев, що про нього в найпершу чергу згадує автор?

Дія роману розгортається на фоні великого заводу „Електро“. В центрі роману два бригадири — Саша Одинцов і Микита Пирогов, студентка-практикантка Валя Макеева, секретар партосередку заводу Коля Кубрак і два старі інженери-конструктори Макеев і Сазонов. Центральна інтрига роману — боротьба навколо нового мотора конструкції відданого справі соціалістичного будівництва інженера Макеева, ускладнена, з одного боку, невдалим проектом Одинцова, а з другого (і це головне) — шкідництвом Сазонова, якому було доручено практичну реалізацію конструкції Макеева. Як бачить читач, роман „Дружба“ скерований на те, щоб показати перехід кращої частини старої технічної інтелігенції на бік радянської влади (Макеев), показати нову пролетарську технічну інтелігенцію, викрити класово-ворожу суть дій шкідника Сазонова. Настав кінець дружбі Макеева з Сазоновим, народилася нова міцна дружба Макеева з ударниками-бригадирами Одинцовим і Пироговим, секретарем партійного осередку Кубраком, власною дочкою Валею.

В одному з центральних розділів роману, згадуючи про своє дитинство, Зіновій Михайлович Макеев каже:

Я вспоминаю Архангельск,
лесные заводы отца,
перламутровых рыб,
которые в воде пролетали,
горделивые шхуны у берега,
словно девушки у крыльца,
и смешных водолазов,
похожих на планетарий.
И все это было наше —
поколение оленей и рыб,
и гордые шхуны,
и душевные запахи леса,
а где-то у диких рек
бродили мои бобры,
а где-то в земле таилось
мое серебро и железо.

Син крупного капіталіста, видатний спеціаліст Макеев, не відразу віддає себе справі пролетаріату. Потрібна була революція, втеча батька за кордон, наші величезні перемоги на фронтах громадянської війни і соціалістичного будівництва, щоб Макеев знайшов остаточно своє місце. Колишній Дон-Кіхот, за власним виразом („Кто-то сказал, что весь челове-

ческий род делится на Гамлетов и Дон-Кихотов, и я, к сожалению, Дон-Кихот“),— він твердо зрозумів нарешті, що таке наука і що мусить робити він.

И теперь только вот,
я познал ее главную силу,
как у нас говорят,
ее социальную суть.
И не только она.
Не скупые ее откровенья
раскрывали нам мир,
чтоб, познав его, покорить.
Я пришел к этим людям
через дни катастроф и сомнений.
Мне сказали — работай,
разворачивайся,
твори.
Я увидел друзей,
я почувствовал сильные руки,
Я увидел дороги,
я понял, куда мне идти ...
Только здесь существует
величайшая правда науки,
Только здесь ей открыты
неизведанные пути.

Макееву — справжньому радянському висококваліфікованому спеціалістові, протиставлено в романі „Дружба“ замаскованого шкідника Сазонова. Ще до організації аварії мотора Макеева, Сазонов все робить, щоб відтягти Макеева від корисної роботи. Як справжній провокатор, він каже Одинцову, що нібито в розмові з ним, Сазоновим, Макеев висловився про проект Одинцова як про „результат недоношенных лекций, преподнесенных армии бездарностей и разинь“. Макеев каже, що Одинцов — це „бездарный плебей, ставленник тех, кто решил пресечь историю“. Валю Макееву застерігає від її батька: „Валя, вы комсомолка, Вы дочь инженера Макеева. Ваш отец из старого племени. Следите за вашим отцом“. Хазін неодноразово гостро викриває в своєму романі Сазонова. В останній розмові з Макеевим Сазонов каже про себе: „Но я еще крепок и выстрелить в спину могу“. Підкреслюючи далі, що Сазонов „продан и предан“ своїм хазяям зза кордону, що він „отдал бы два Днепростроя за один ресторан „Медведь“, Хазін до кінця викриває цього терориста, цілеспрямованого у своїй звірячій суті, у злобі і ворожих діях проти нас. Сазонов вмирає від кулі Макеева. Ми вже згадували про останню розмову між Макеевим і Сазоновим. Наприкінці цієї розмови, побачивши в руках Макеева зброю, Сазонов звертається до нього з закликом:

Во имя дружбы и родины,
Зиновий не будет бояться,
Направьте этот револьвер
в подлинного врага.

Постріл дійсно пролунав. Макеев, за власним виразом, „выстрелил в друга... застрелил врага“.

Цінність такого цікавого і значного сюжету, всієї важливої ідейно-тематичної концепції роману „Дружба“ знижується тим, що всі ці події подано в ньому якось ізольовано від цілого життя нашої країни, навіть від життя самого заводу „Електро“, про яке в романі маємо лише згадки. Показу життя заводу, кращих його виробничників-пролетарів, зразкових бійців за високоякісне виконання виробничих завдань читач у романі не побачить, як і не побачить він, яке ж місце посідає завод у велетенському процесі соціалістичного будівництва. Недостатньо також показана Хазіним роль партійної організації в справі з мотором Макеева, хоча маємо неодноразові згадки про кімнату партосередку і хоч в романі серед основних персонажів введено секретаря заводського партосередку Колю Кубрака. Та справа в тому, що, крім Макеева і Сазонова, а почасти й Одинцова, решту персонажів введено в романі блідо і недосить переконливо. Кубрака дано головне в двох його промовах (проти браку продукції і спогади за участь його в громадянській війні), а бригадира Пирогова, наприклад, лише коротенько схарактеризовано в одному з перших розділів і потім він майже зовсім зникає за сторінок роману. Все це треба визнати за серйозні, принципіальні вади роману „Дружба“; вони свідчать про те, що молодий радянський поет, працюючи над таким складним і важким матеріалом, не все в достатній мірі продумав, неприпустимо мало приділив уваги соціальній базі персонажів і подій, змальованих в творі, а в окремих місцях, захопившись описуванням речей, „вещизмом“, недосить глибоко і повно подав деякі персонажі.

Придивись тепер до формально-стилістичної сторони роману „Дружба“. Ми вже зауважували на початку статті, що історія літератури мало знає і ще менше зберегла віршованих романів для сучасного читача. І в радянській літературі віршовані романи налічуються одиницями. Певну сміливість і творче дерзання Хазін проявив уже тим, що почав працювати над віршованим романом. Ясно, що ця його праця не могла обійтись без деяких впливів, а то й простих запозичень. В російській радянській літературі найбільш відомі розгорнені віршовані твори Іллі Сельвінського (віршований роман „Пушторг“, віршована повість „Улалаєвщина“). І дійсно, у Хазіна в романі „Дружба“ є чимало спільного з Сельвінським, є певні запозичення з творчої маніри колишньої так званої школи російських конструктивістів. Це ми бачимо насамперед у самій композиції, побудові „Дружби“. Конструктивістські моменти полягають також у використанні засобів кіно (другий розділ), радіо (десятий розділ), в подачі великої віршованої примітки про галстух (п'ятнадцятий розділ) і т. д. Дещо негативно дає себе знати вплив конструктивізму в об-

разній системі роману, майже витриманій в так званому локальному принципі. Візьмімо хоч би розгорнений образ Хазіна інститут-корабель (четвертий розділ роману). З надзвичайною послідовністю тут всі образи до характеристики інституту-корабля запозичені з життя інституту. Самий рейс подано як „плавання мысли“, що його „освещают звездные электролампы“. І далі, корабель перемагає „льдины теорий“ і „айсберги точных наук“, і, залишивши за собою „острова Зачеты“ і „Северный мыс Диссертация“, досягає землі під радісні вигуки „на палубе знаний“. Знаходимо в Хазіна і зразки такої локальності, коли річ подається через вузьке обмежене сприймання того, хто її спостерігає. Дитиною Макеев (що не знав тоді ще нічого, крім кімнат батьківського будинку і хатніх речей) побачив оленя. Ось як описано це:

Вдруг показался олень —
он был как будто бы сделан
из маминых серых перчаток —
трепетный и красивый.
Серо-бурая замша
стекала по узкому телу,
а рога мне напомнили
вешалку в нашей гостиной.

Наведемо і зразок побудови образу через суто-спеціальне сприймання. Інженер сидить в саду.

Над головой развернулась
огромная калька неба,
на которой созвездья
серебряных чертежей.

Наша марксо-ленінська критика, аналізуючи в свій час локальний принцип конструктивістів, засудила його. Універсальне застосування цього засобу, кінець-кінцем, збіднює образну систему твору, звужує її обсяг, робить самий твір менш цікавим для читача, менш впливовим. Добре, що Хазін не завжди дотримувався локального принципу, бо знаходимо в нього чимало вдалих образів, побудованих на більш широкій основі, та й серед так званих локальних образів, як бачить читач, у Хазіна зустрічаються вдалі, що вірно і влучно характеризують соціальну суть людини (приклад з спостереженням оленя).

Прямих впливів на Хазіна окремих поетів (крім Сельвінського) в романі „Дружба“ не зустрічаємо. Та і вплив Сельвінського треба визнати за не такий вже великий. Він проявився переважно в кількох описових уривках, хоч би в такому описі кабінета Макеева:

Роскошно обставленный кабинет
(с налетом того изощренного вкуса,
который всегда выбирает сгусток
оттенков, звучаний, красок, теней ...).

Как будто обставил сам Брунелески
от люстры его до
массивных дверей.
Где
желтый тигр на
паркетном блеске
уже начинает стареть,—

або в такому описі міста:

Утренний город напоминает театр
за два часа до начала пьесы,
когда шум еще за кулисами спрятан,
за грудками декоративного леса,
и перед пламенною игрою
его натирают, чистят и моют.

Не зважаючи на наявність таких місць, не зважаючи на значні помилки в принципі побудови образів, все ж таки формально - стилістичний рівень роману „Дружба“ можна визначити як досить високий. Вдала, компактна композиція, чітка і проста мова, рельєфний діалог — все це серйозні властивості роману.

Підсумовуючи, ми можемо з усією певністю констатувати, що роман „Дружба“ свідчить за значне просунення вперед молодого поета Олександра Хазіна на його творчому шляху. Тов. Хазін мусить зважити всі помилки й хиби, допущені ним у цьому творі, і в своїх наступних книжках збільшити все те позитивне, що ми відзначили, розглядаючи „Дружбу“, продемонструвати чергові, ще серйозніші, ще значніші творчі досягнення.

2. „НОВЕЛЛЫ О СЕРДЦЕ“ ПЕТРА СЕВЕРОВА

Значне зростання художньої літератури соціалістичного Донбаса неодноразово констатовано було за останній час, в тому числі і на останньому пленумі правління спілки радянських письменників України. Нові твори кращих радянських письменників Донбаса привертають до себе увагу марксо-ленінської літературної критики і масового робітничо-колгоспного читача своєю досить високою ідейною насиченістю, значним рівнем художності. Кращі радянські письменники Донбаса вчаться глибоко й чітко розробляти в своїх книжках складний і важливий матеріал з життя соціалістичних шахт, підкреслюючи основне: зростання нової соціалістичної людини. До таких кращих радянських донбасівських письменників належить молодий прозаїк Петро Северов, що видав оце свою першу збірку „Новеллы о сердце“.

„Новеллы о сердце“ підсумовують три-чотирирічну творчу роботу Северова. В основі збірки — тема про нову людину Донбаса, про кращих ударників - шахтарів, про любов до праці

і натхнення в праці. Нескладний нібито мотив виконання плану видобутку вугілля виростає в новелах Северова на величний мотив чудової симфонії соціалістичного будівництва — будівництва нових заводів і душ, міст і сердець. Сюжети своїх новел Северов подає в ліричному аспекті; акцентовану в назві збірки увагу до серця молодий письменник реалізує через показ органічності праці, творчої роботи для будівників нашої епохи, через показ того, що така, на перший погляд, ніби прозова, буденна річ, як виконання чергового виробничого завдання, стала органічною для самої людської істоти, „дошла до самого серця“. Через всю збірку Северова проходить захоплення нашим чудовим життям, думка про те, що основне натхнення нашої епохи в праці, яка змінює не лише профіль міста або шахти, а й саму душу, серце робітника. Найбільш міцно і переконливо звучить ця думка в новелі „Вдохновение“, що відкриває цю збірку Северова і справді становить собою провідний для збірки твір.

Дія „Вдохновения“ відбувається переважно в шахті. „Мягко похрустывает под ногами сухая порода. В темноте сторожко, как мышь, шуршит капель. Жарко и напряженно дышит камень, полный скрытого звучания, как тишина после взрыва, тишина, в которой звука не слышишь, но осязаешь“. Від цього загального, але органічного опису цілої шахти Северов переходить до опису пласта: „Узкие морщины трещин бороздят пласт. Они вспыхивают на колючей звездности угля черным лучем и зигзагами, угловатой змейкой проносятся вниз от кровли, выбрасывая веточки, разрастаясь“. І далі Северов подає уже самий видобуток вугілля: „Зубок обухка врывается в черную поросль трещин и пласт, хрустнув внутренним костным хрустом, тяжело оседает, обессилев“. Алеж в центрі новели не шахта, а людина, кадровий шахтар-ударник Кудря: „Он неразрывен с разлетом кровли и падением почвы, с неверными проблесками пласта, с самым дыханием выработки,— неразрывен, как с собственной оболочкой. Это не пылинка, тлеющая огоньком жизни в выступленном окаменении хаоса, но значительное, большое, центр“. Вибійника Кудрю письменник подає як носія найкращих традицій бойовиків-шаhtarів Донбаса, високо свідомих, інтелектуально розвинених людей, з новим ставленням до праці. Саме Кудря висуває і енергійно обстоює думку про натхнення в праці, про те, що з натхненням праця переходить в творчу радість.

Уже на початку новели в пораді молодому шахтареві Сашкові (від імени якого Северов подає новелу) Кудря каже: „Надо, брат, глубже брать, в душу глубже входить“. Кудря почуває нерозривність своєї праці в заборі з різнобарвним напруженим життям нашої великої країни. Він твердо знає, яким особливо проникливо, до душі, відчуває, куди йде вугілля, яке він і тисячі його побратимів-шаhtarів видобу-

вають, озброєні новою більшовицькою технікою. В розмові з Сашком Кудря каже: „А кочегар на паровозе, здоровенный, обмасленный кочегар, этак блеснет зубами: хорош уголек! И машинист улыбается: хорош! Тогда кто-то из них подумает о шахте, о человеке, что лазил по штрекам и лавам и этот уголек добывал. Тепло подумает, по-родному... Сашко! Может быть, наш это — уголек, а?“ І продовжує далі: „А на заводе, на заводе, Сашко, где делают врубовки, мосты... Уголек! А на фабрике? А во флоте? Уголек! И везде, везде такая вот память о нас, такая слышимость людей и работы. Будто бы мы, как эта трава после дождя, растем. Одним махом. Сплошняком. С хрустом, с выщелком“. Це відчуття нерозривності своєї праці з працею робітників на інших ділянках соціалістичного будівництва, розуміння виключної корисності і доцільності своєї праці, великої цінності своєї продукції не лише дає Кудрі задоволення і підносить його відповідальність, а й викликає натхнення в процесі самої праці, вносить в неї елементи мистецтва. „Бывает, не клеится дело, хоть лопни“, — каже він, — „возьмешься тогда покрепче, спружинишься там, в нутре, растрaviшь себя и незаметно — смена летит, как одна минута. Глядь — сработал ты, боже ж мой, сколько! Тут в передышке с воздухом — понимаешь? — прямо с дыханьем приходит это...“ Правдивим показом того, як до професії вибійника приходить натхнення, саме й цінна дія вдало, переконливо написана новела Северова „Вдохновение“.

Логічне продовження ідей „Вдохновения“ Северов дає в новелі „Парадокс“. В ній, як і в попередньому творі, основний герой — старий шахтар, зразковий виробничник. Якщо герой „Вдохновения“ Кудря стверджує ідею натхнення в праці, то герой „Парадокса“ Стась стверджує безсмертя нашої справи і людей саме через працю, завдяки нашій творчій будівничій роботі. Стасевого сина Сергія вбили білі під час громадянської війни. Згадуючи його смерть, порівнюючи стан свого рідного міста в часи громадянської війни і тепер, Стась каже: „Там вон школа новая, фундамент на сажень закладывали. Сам землю копал... А там вон... тоже на сажень Сергунька лежит. Что фундамент, деревцо простое растет“. І робить з цього спостереження такий висновок: „Так стало быть... вся эта жизнь, вся! В круговую! Растет из самой что ни на есть плоти нашинской? Вся она разлюбезная, словно дождем, соками сердечными впоена и чудное ж выходит дело... Немыслимая выходит штука. Не умру я, вот что“. І, згадуючи за Сергія, за його смерть для справи соціалізму, продовжує: „Живет он, живет. Ребенок ли родится, домик ли новый построим, просто угля кусок отломишь — все думаю я — что думаю! — жгусь сердцем. Тут ведь его, Сергунькина, прожилочка оживает. Корнями то, корневиной живет он? Он же и умер, чтобы только жить. А где они — корни эти, где они —

корешки?" На це запитання сам же Стась і відповідає: „Везде братцы, везде, ребяташки. В сердце рабочем, в машине нашей, в песне простой, в хлебце, в злости, в смешиночке чистой, что как уголь кровь нашу калят“. В чому філософський зміст цієї ідеї новели „Парадокс"? Саме в безсмерті нашої справи, в безсмерті кожного, хто свідомо й активно вносить свою частку до величезної справи будівництва безкласового соціалістичного суспільства. Колишня каторжна праця в забої стає в наших умовах творчою радістю. Навіть смерть стає іншою, бо вона стерджує життя, перемоги робітничого класу, безсмертя його справи. Те, що носієм цих справді передових ідей Северов зробив кадрових робітників — справжніх ударників, те, що він ці ідеї подав у живій художній формі, сюжетно розкривши їх навколо конкретних проявів реального життя, — становить серйозну заслугу молодого письменника, дає нам можливість високо розцінювати ці кращі зразки його творчості.

Крім розглянутих двох новел, в збірці Северова вміщено ще 5 творів: „Передача мужества“, „Турман“, „Кроль“, „Любовь“, „Злость“. Новела „Передача мужества“ тісно пов'язана з „Парадоксом“. Розповідаючи про смерть шахтаря від обвалу в шахті, Северов показує, як вона, ця смерть на посту, підносить мужність всіх і навіть дружини померлого, зміцнює їхню тверду волю до дальших перемог. В новелі „Турман“ читача найбільше вражає, як боляче реагує хлопчик Вадик на те, що його батько, кадровий шахтар, почав пиячити і став ледарем, і як хлопчик вплинув на те, щоб батько знову повернувся до ударної праці. Конфлікт між сином і батьком подано через основний в сюжеті новели епізод з голубом-турманом. Щодо решти новел, то, не підносячись тут на рівень „Вдохновения“ і „Парадокса“, Северов показує все ж таки в них не погані дані. Лише останню, найбільшу розміром новелу збірки „Злость“ треба відзначити як невдалий, розтягнутий твір. Розповідаючи тут про гострий конфлікт між двома шахтарями, Северов ледве накреслює соціальні причини, що обумовили конфлікт, і не дає хоч якоюсь мірою переконливої концепції злості.

Вже напочатку ми відзначили, що сюжети більшості своїх творів Северов подає в ліричному аспекті. Справді, його книжка становить собою цікавий зразок лірико-психологічної прози. Психологічні моменти тісно пов'язані у Северова з глибоко-ліричними мотивами, і це обумовлює наявність у книжці органічного поєднання ліричного опису з психологічними зауваженнями, поєднання малюнків природи з переживаннями людини. Придивимось хоч би до таких рядків з новели „Любовь“: „Я люблю... Понимающе кивает мне пушистая ветка. Легкая и трепетная, как мотылек, снежинка слетает на мои ресницы“. Або в іншому місці цього ж твору: „Тепер ее дыхание и сердце я слышу отчетливо,

Ветка акації, воздушная і пушистая, як струйка пара, тягнеться к моему виску". Таким органічним поєднанням нібито різних або навіть суперечливих мотивів Северов досягає особливої теплоти якраз там, де йому це потрібно. Рідше користується він з цього засобу для підкреслення контрастів.

Чимало приділяє Северов уваги в своїй книжці життю природи. В окремих місцях в цьому відношенні він досягає значної художності. Алеж особливо вдалі у Северова описи тварин. Взяти хоч би такий уривок з новели „Кроль": „Медленным нырком он (кроль) приближается к зелени. На его пути лежал солнечный луч—густая узкая нить света. Поднимая голову, он обнюхивал эту нить, перебирая ее нервными розовыми губами, как стебель ржи. Он очень любил тепло и свет и поэтому долго не мог оторваться от солнечного стебля". В цьому уривку цінний не лише опис кроля; підкресленням ми виділили надзвичайно вдалі порівняння. Треба сказати, що у Северова взагалі чимало вдалих порівнянь. Алеж зустрічаються й мало вдалі, або й зовсім невдалі порівняння й образи. Маємо тут і імпресіоністичні, недостатньо обґрунтовані порівняння, наприклад: „За окном у калитки цвела розово-дымчатая сирень. Она была как воспоминание об утреннем небе". Маємо і незрозумілі, майже нелогічні образи: „Сказал я строго, почти со злобой глядя в ее глаза, серые, взятые изнутри первым голубоватым инеем". Хоч за кілька сторінок далі цей образ розгортається, алеж особливого змісту в ньому немає: „Но ее глаза непрерывно росли, и уже иней, дымчатое окутывавший зрачки, темнея, превращался в кристаллы".

Тількищо наведені окремі місця не становлять винятку в книжці Северова. Є тут і більші істотні вади й недоліки. Гонитва за обов'язково оригінальними висловами досить часто призводить у Северова до зайвої урочистості, псевдо-красивості, до того, що А. М. Горький назвав в одній з своїх статей „излишней кудреватостью". Навколо кожної деталі Северов розводить іноді зовсім непотрібну філософію, кожну дрібницю хоче, так би мовити, „возвести в перл создания". Це іноді призводить не лише до утруднення, до зайвого завантаження новел, а й до зникнення в окремих випадках потрібної різниці між дріб'язковими деталями і справді значними, важливими речами. Позбутися цього, навчитися показувати своє хвилювання там лише, де воно потрібне,—над цим мусить особливо попрацювати Северов. Він має всі дані, щоб почати роботу коло широкого полотна, на якому було б намальовано величну епопею соціалістичного Донбаса, мужні й героїчні постаті кращих його людей.

ЛІТЕРАТУРНЕ ЖИТТЯ

Письменники на прийомі у тт. Косіора і Постишева. Наприкінці квітня у секретарів ЦК КП(б)У тт. Косіора і Постишева відбувся прийом групи письменників. Присутні були тт. Косіор, Постишев, Любченко, Затонський, Ашрафян, Щербakov, Сенченко, Хвиля. На прийомі були письменники тт. Тичина, Панч, Копиленко, Головко, Кочерга, Арк. Любченко, Смолич, Ушаков, Беспощадний, Квітко.

У жвавій розмові письменники розповіли про свою роботу і творчі плани. Після цього товариші С. В. Косіор, П. П. Постишев і П. П. Любченко у своїх промовах визначили сучасні завдання, які стоять перед письменниками та правлінням спілки радянських письменників України.

Зустріч Г. І. Петровського з письменниками Харкова. 2 квітня в приміщенні Харківської обласної спілки радянських письменників відбулася зустріч Г. І. Петровського з харківськими письменниками. На зустрічі був присутній тов. Карлсон і письменницький актив Харкова.

Голова обласного комітету спілки радянських письменників Іван Кириленко розповів всеукраїнському старості про творчу роботу харківських письменників і про найближчі завдання, що їх ставить собі спілка. Він підкреслив велику увагу й піклування про письменників з боку обласних партійних і радянських організацій, і особисто тов. Демченка і Федяєва. Від імени письменників Харкова тов. Кириленко запевнив Г. І. Петровського в тому, що вони докладуть всіх зусиль для виконання відповідальних обов'язків, покладених на них партією.

У короткій, яскравій промові - відповіді Григорій Іванович зупинився на великих відповідальних завданнях радянських письменників. Він відзначив, що в нас ще мало високоякісних творів про захоплюючу героїчну роботу робітників на будівництві і на новозбудованих гігантах. Слабо відбито в літературі величну справу зміцнення колгоспного ладу. Література ще належно не показала героїв колгоспного села, що повним голосом говорили про свою роботу і про себе з трибуни Всесоюзного з'їзду колгоспників - ударників.

Розповідаючи про враження від харківських велетнів, які він щойно відвідав, т. Петровський закликав письменників Харкова художнім словом підносити волю і боєздатність робітників і колгоспників у боротьбі за побудову безкласового соціалістичного суспільства, за справу Леніна - Сталіна.

Вечір творчості Максима Горького. В останніх днях березня літературна комісія УАМЛІН'у разом з університетом культури та Всеукраїнським будинком Червоної армії влаштувала великий вечір, присвячений творчості Максима Горького з нагоди 67-річчя від дня його народження.

Перед переповненою аудиторією з ґрунтовною доповіддю про творчість великого пролетарського письменника виступив професор Перлін.

Артисти російської драми зачитали кращі твори Максима Горького, був також продемонстрований кінофільм „Мати“ за відомим одноіменним твором М. Горького.

Виховувати радянського патріота. В перших днях квітня

відбулось поширене засідання правління Харківської обласної спілки письменників разом з активом. На засіданні стояло питання оборонної роботи спілки радянських письменників України.

Засідання почалося вступною промовою голови обласної спілки письменників Івана Кириленка.

— Неприкріті зазіхання фашистів на наш Радянський Союз, одверта проповідь війни проти Радянського Союзу примушують нас звернути особливу увагу на оборонну роботу нашої літературної організації. Наступний пленум нашої спілки, що незабаром відбудеться, ставить питання про поживлення роботи над історією громадянської війни. Нам потрібно створити книжки про німецьку окупацію на Україні, про героїчну боротьбу робітників і селян України проти німецьких і польських окупантів і їх петлюрівської агентури.

Тов. Кириленко зазначив, що письменницька організація і всі письменники повинні активно включитися в створення фільму про Щорса. Харківська обласна спілка письменників, виявляючи ініціативу, перша ставить питання про посилення оборонної роботи, що тепер не є справою одної якоїсь оборонної секції, а питанням першорядної політичної ваги для всіх письменників.

Після вступного слова тов. Кириленка розпочалось жваве обговорення, в якому взяли участь тт. Смолич, Кальницький, Вишневський, Крижанівський, Забіла, Коряк, Семенко, Юхвід, Дикий, Кузьміч, Галушко. Товариші відзначили, що наша література повинна вести боротьбу художнім словом за пропаганду ідей радянського патріотизму, показуючи звиряче обличчя міжнародного фашизму, що теж веде посилену ідеологічну підготовку, ідеологічну пропаганду війни проти СРСР. Проти цієї ворожої зброї радянські письменники повинні протиставити зброю художнього слова.

У виступах письменники відкинули думку про те, що кожен твір про наше соцбудівництво є оборонним твором, зазначаючи, що це є покладання на самоціль, і підкреслили потребу активної роботи над створенням художніх творів про героїчне минуле й сучасне Червоної армії.

У заключному слові тов. Кириленко вказав, що головне наше завдання дати високоякісні твори. Зокрема він підкреслив, що ми зовсім мало маємо творів, які організовували б свідомість трудящих мас, знайомили б їх з обставинами майбутньої війни.

У своїй резолюції поширене засідання правління харківської спілки письменників ухвалило виділити до комісії по збиранню матеріалів про Щорса від харківської спілки т. Шеремета, що працює над поемою про Щорса, і тов. Крижанівського.

Ухвалено також організувати ряд зустрічей, написати ряд творів про кращих людей, посилити зв'язок з військовими частинами, а також з будинком Червоної армії, посилити увагу до оборонної тематики в дитячій літературі.

На найближчих творчих засіданнях правління спілки мають прочитати й обговорити роман Юрія Яновського „Вершники“ та науково-фантастичний роман Владка про майбутню війну.

Вечори, присвячені пам'яті В. Маяковського. В безрезні Українська академія наук організувала для наукових працівників, студентів, бібліотекарів великий літературний вечір, присвячений пам'яті Маяковського, на якому з читанням творів поета виступили артисти київських театрів.

В Харкові в другій половині безрезня в будинку літератури ім. Блакитного заходами обласної спілки письменників відбувся великий вечір, присвячений В. Маяковському. На вечорі виступали поети і письменники. Тов. Смолич в своєму широкому слові скарактеризував В. Маяковського як поета і громадянина та його значення в радянській поезії. Ряд письменників поділилися своїми спогадами про поета та подали характеристики й аналіз його творчості в поезії, драматургії, сатирі, образотворчому мистецтві.

Поети зачитали твори Маяковського російською і в перекладах на українську, єврейську мову та свої поезії, присвячені Маяковському.

Виставка пам'яті В. Маяковського. В день п'ятиріччя з дня смерті В. Маяковського бібліотека Української академії наук від-

«рила велику виставку, присвячену творчості Маяковського.

Виставка розподілена на окремі відділи: марксистська критика про Маяковського, біографічні та бібліографічні матеріали, твори Маяковського (збірки, альманахи тощо), Маяковський і театр, творча лабораторія Маяковського та інші.

Під час відвідування виставки в залі провадяться спеціальні доповіді, розмови про літературну творчість поета.

В Харкові аналогічну виставку організувала і відкрила бібліотека ім. Короленка.

Пленум правління спілки радянських письменників України. В столиці радянської України — Києві — в квітні відбувся поширений пленум правління спілки радянських письменників України.

На пленумі були присутні письменники, літературний молодяк і партійний актив нової столиці.

Під бурхливі оплески до почесної президії пленуму були обрані товариш Сталін і товариші Косіор, Постишев, Любченко. На почесного голову пленум обрав тов. Горького.

На трибуні конференцзали Української академії наук, де відбувався пленум, — народний комісар освіти УСРР тов. Затонський, зав. відділу культури й пропаганди ленінзму ЦК КП(б)У тов. Ашрафян, секретар спілки радянських письменників СРСР тов. Щербаков, письменники Кулик, Микитенко, Кириленко, Тичина, Панч, Щупак, Фефер та інші.

З великою доповіддю про чергові завдання радянських письменників України виступив тов. А. Сенченко.

Товариші Косіор, Постишев та Любченко, які виступали на пленумі, були зустрінуті бурхливими оваціями.

В ухваленій резолюції на доповідь т. Сенченка пленум констатував, що правління спілки письменників УСРР не використало всіх умов і можливостей, створених партією і радянською владою для письменників України. Роботу правління визнано за незадовільну. Пленум ухвалив звільнити т. Кулика, згідно з його проханням, від обов'язків го-

ливи правління, залишивши його в правлінні і президіумі, а на голову правління спілки письменників УСРР обрано А. Г. Сенченка.

Пленум закликав письменників України включитися до роботи над створенням «Історії села» та п'яти-томника «20 років СРСР».

Новий твір Миколи Бажана, присвячений товаришеві Кірову. На одному з чергових засідань президії правління спілки радянських письменників України обговорили нову поему Миколи Бажана «Ніч перед боем», присвячену тов. Кірову. Читав поему автор. В обговоренні брали участь тт. С. Щупак, Іван Ле, О. Корнійчук, І. Фефер, М. Рильський, П. Тичина, С. Левітіна, Жубрун, О. Копилецько, Б. Коваленко, Д. Гофштейн. Промовці відзначили значний поступ у творчості Миколи Бажана, відзначили і хиби твору.

Над чим працюють єврейські радянські письменники. За останній час значно піднеслась творча робота єврейських радянських письменників м. Києва. Про це говорить зокрема кількість книжок, які вони випускають.

І. Фефер працює над поемою про нову радянську людину, опрацьовує цикл віршів про наших прикордонників.

Л. Квітко закінчив великий віршований твір про громадянську війну — «Йона Леес»; пише роман у прозі про громадянську війну і ряд дитячих оповідань.

Л. Резнік працює над комедією, збіркою оповідань про радянську молодь. У видавництві «Дер Емес» виходить його книга віршів «Ранок». Збирає матеріали до нової п'єси про наших жінок.

А. Вевюрко пише комедію, яку гадає закінчити влітку цього року. М. Даниель закінчив п'єсу про участь молоді, дітей у громадянській війні; пише ряд дитячих оповідань.

Г. Орланд, автор відомих романів «Агломерат» та «Греблі», пише цілий ряд дитячих оповідань і збирає матеріали для нового роману.

Видання українських класиків. Державне літературне ви-

давництво почало випускати серію видань українських класиків. Протягом цього року намічено видати твори Євгена Гребінки, Леоніда Глібова, Павла Грабовського, Михайла Коцюбинського, Марка Вовчка, Лесі Українки, Івана Франка, Архипа Тесленка, Карпенка-Карого і Нечуй-Левицького. Уже готове до друку й вийде у найближчі місяці двотомне видання творів Марка Вовчка. Готують до друку п'ятитомник творів Івана Франка і твори Михайла Коцюбинського.

Історія заводу „Серп і молот“. Закінчується збирання і систематизація матеріалів з історії заводу „Серп і молот“.

На заводі утворено групу сприяння, яка допомагає Харківському історичному музеєві встановити дати, розшукати потрібні документи, фото, експонати.

Старі кадровики заводу активно допомагають музеєві організувати виставку історії свого підприємства. Виставка матиме кілька розділів, що відбиватимуть революційне минуле і сьогодишнє заводу.

Серед зібраного матеріалу є листівки революційного комітету заводу, фото і спогади робітників, учасників грудневого повстання 1905 року, бомби й гранати — красномовні свідки революційних повстань робітників.

Перше засідання критичної секції СРПУ. На початку квітня у всеукраїнському будинку літератури під головуванням тов. С. Щупака відбулося перше засідання недавно організованого бюро критичної секції спілки радянських письменників України. На засіданні були письменники, критики, літературознавці, слухачі всеукраїнських літературних курсів при спілці.

Проф. О. І. Білецький прочитав доповідь на тему: „Проти Дон Кіхота, на захист Сервантеса“.

Незабаром на Україні вийде в світ перший повний переклад „Дон Кіхота“ Сервантеса українською мовою.

Доповідь проф. Білецького була скороченим викладом вступної статті до цього видання.

В обговоренні доповіді взяли участь ряд професорів літературознавців, критики й письменники.

Семінари з питань літературознавства. Редакція літературно-художнього і громадсько-політичного місячника „Штурм“ та дніпропетровська письменницька організація веде семінар з питань теорії прози і вірша для письменників-початківців і літгуртківців. Лекції семінару відбуваються щодавно, увечері. В роботі семінару беруть участь письменники та викладачі Державного університету.

Літературна вечірка на квартирі ударниці. Фабком швацької фабрики ім. Володарського (Дніпропетровськ) організував на квартирі кращої ударниці фабрики тов. Симонової літературну вечірку.

На вечірці письменник Н. Строковський поінформував про I Всесоюзний з'їзд радянських письменників. Після цього тов. Строковський прочитав кілька своїх останніх оповідань.

У вечірці взяли участь ряд письменників Дніпропетровська і актив читачів фабричної бібліотеки.

Редакція дніпропетровської комсомольської газети „Більшовицька зміна“ організувала літературний гурток, що об'єднує початківців, які працюють на підприємствах міста, та студентів. Гурток провадить регулярні заняття. Члени гуртка підтримують щільний зв'язок з „Більшовицькою зміною“, вміщують у ній свої твори, рецензії та інформації про свою роботу.

МУЗИКА

Прийом головою Радинародних комісарів УСРР тов. П. П. Любченком композиторів України. В квітні голову Раднаркому УСРР тов. П. П. Люб-

ченка відвідала делегація композиторів України в складі тт. Козицького, Гозенпуда, Арнаутова, Лятошинського, Ревуцького, Белзи, Смекаліна, Луфера (виконавча секція оргкомітету композиторів), Шейніна, Ска-

рульського та представника Комісаріату освіти тов. Альтшулера.

Делегація розповіла про роботу композиторів України, про накреслені плани на 1935 рік, а також поставила ряд питань матеріально-побутового характеру: про створення державного музичного фонду, про просунення торговельною сіткою музичних видань, про збільшення в програмах концертів творів радянських композиторів тощо.

Тов. Любченко повідомив, що РНК протягом найближчого часу всі ці питання розв'яже.

Шопенівський вечір на столичному заводі. Наприкінці березня робітники Київського Червонопрапорного заводу відзначили 125-річчя з дня народження Шопена великим музичним вечором. Вечір був відкритий доповіддю професора Московської консерваторії Альшванга про творчість великого композитора. Твори Шопена і Ліста виконував піаніст Ейдеман, премійований на всеукраїнському конкурсі виконавців.

Ювілей диригента А. М. Пазовського. 17 квітня в Києві Державний театр опери й балету УСРР та пролетарська громадськість столиці відзначили 30-річний ювілей музично-диригентської діяльності заслуженого артиста республіки А. М. Пазовського.

Як видатний майстер-диригент, Пазовський відомий не тільки на Україні, а і в усьому Радянському Союзі. Син пермського кустаря, Пазовський, мавши не абиякі здібності до музики, потрапляє в Петербурзьку консерваторію. 17-річним юнаком закінчує її з нагородою по класу скрипки відомого професора Ауера з званням вільного художника.

Але важкі умови царської Росії не створювали можливостей для творчого зростання провінціальних оперних театрів, де доводилось працювати А. М. Пазовському.

Після революції Пазовський дістає змогу взятися до справді творчої роботи.

Завжди вимогливий до себе і працюючи з ним, Пазовський, перш ніж стати за пульт, уважно й кропітливо вивчає найменші деталі твору,

вивчає епоху, яку творив композитор, вивчає самого композитора й вимагає такого вивчення справи від усього творчого колективу.

Ось чому музика першої-ліпшої опери, якою диригує Пазовський, звучить сміливо, впевнено. Його твердий жест, навіть найменший, добре розуміє оркестр, розуміють артисти, солісти, хор. Вони знають, чого вимагає Пазовський.

Оптиміст у творчості, борець за високу художність музики, Пазовський — краший представник тієї школи дирижерів і музик, які з перших днів Жовтня активно включилися в творення радянського мистецтва і перебувають у передових лавах будівників великого мистецтва будованого соціалізму.

Надання тов. Пазовському А. М. звання народного артиста республіки. На відзначення 30-річної музично-диригентської діяльності головного диригента Державного столичного академічного театру опери та балету УСРР — заслуженого артиста республіки тов. Пазовського А. М., — Центральний виконавчий комітет УСРР надав Пазовському Арієві Мойсеевичу звання народного артиста республіки.

Зустріч партактиву Харкова з симфонічним оркестром. З ініціативи Дзержинського РПК в Харкові відбувся вечір зустрічі партактиву з державним симфонічним оркестром. Партактив прослухав у виконанні оркестру під керівництвом диригентів Германа Адлера та проф. Розенштейна твори Бехтєвєна, Чайковського, Штрауса і радянських композиторів — Мейтуса, Вєприка. Пояснення давав лектор Полдєєров.

Перед концертом директор оркестру тов. Ковальський зробив доповідь про наслідки восьмирічної роботи оркестру, який виріс на один з краших у Союзі симфонічних ансамблів.

Концерт пам'яті проф. П. К. Луценка. В останніх днях березня заходами Товариства харківських музичних педагогів в Харкові відбувся вечір-концерт, присвячений

річниці смерті відомого професора Харківського музично-театрального інституту Павла Кіндратовича Луценка.

У концерті взяли участь: тріо ім. Бетховена та учні небіжчика — піаністи Рабінович, Зорохович і Острін.

ТЕАТР

Відвідини України діячами Міжнародного об'єднання революційних театрів. В квітні Київ і Харків відвідали діячі Міжнародного об'єднання революційних театрів тт. Секі Сано (Японія), Ернст Оттвальд (Німеччина) та Д. Лосі (Америка).

— В Харкові ми бачили, — казав Секі Сано в розмові з представниками преси, — вистави театру ім. Т. Г. Шевченка, оперного театру й російської драми, які справили на нас велике враження.

— Я не можу не висловити мого безмірного захоплення високоталановитим пам'ятником Шевченкові. Навіть порівнювати не можна цей пам'ятник з холодно-бездушними спорудами, розкиданими по площах капіталістичних міст.

Говорячи про мету своєї подорожі, тт. Секі Сано, Ернст Оттвальд і Д. Лосі одностайно підкреслили:

— Основна мета нашого приїзду на Україну — зміцнити братерський зв'язок радянського українського театру з Міжнародним об'єднанням революційних театрів.

— Ми приїхали до СРСР не як гості, — говорили тт. Секі Сано, Оттвальд і Лосі.

— Ми працюватимемо в театрах СРСР. Зокрема тов. Секі Сано працюватиме в театрі Вс. Меєрхольда.

Всеукраїнський конкурс на естрадні твори. Народний комісаріат освіти УСРР оголосив всеукраїнський конкурс на кращі естрадні твори з таких жанрів: водевіль або скетч, монолог або фельєтон, частівки, дитячі пісні та музична обробка для естради літературного матеріалу (класичного й сучасного), музична обробка для естради українських народних пісень (історичних та сучасних), розмовний жанр для цирків.

Для розгляду та присудження премій утворено журі конкурсу в такому складі: тов. Золотарьов (голова), народні артисти республіки

Гнат Юра, Пазовський, Донець, заслужений артист Прозоровський, письменник Первомайський та інші.

Харківський театр міської ради (театр Санкультури) докорінно перебудував свою роботу, включивши до репертуару ряд п'єс визначних пролетарських драматургів та класиків.

Останньою прем'єрою театр подав відому п'єсу Мольєра „Хворий та й годі“. Театр готуватиме також варіант клубної постанови п'єси О. Корнійчука „Платон Кречет“.

Сталінський державний театр під мистецьким керівництвом заслуженого артиста республіки В. С. Василька з великим успіхом продемонстрував свою чергову програму роботи — прем'єру відомої п'єси О. Корнійчука „Платон Кречет“. У всій діяльності театру, беручи і його харківський період, цей спектакль є етапний, бо в ньому підсумовано шукання театру в розв'язанні реалістичної вистави. Щодо цього п'єси „Платон Кречет“ передували такі вистави харківського періоду, як „Страх“, „Мій друг“ та „Єгор Буличев“. Зараз театр готує п'єсу „Маруся Шурай“, перероблену драматургом Ів. Микитенком з п'єси „Ой не ходи Грицю“. Одночасно режисер Ковтуненко готує музичну комедію „Сорочинський ярмарок“.

В Сталіні театр працює другий рік. На сьогодні він становить одну з кращих мистецьких одиниць всеукраїнської колегарки і заслужив у робітничого глядача найприхильнішу оцінку та увагу. В наслідок напруженої та енергійної роботи театр протягом 1934 року спромігся показати дев'ять нових постанов: „Єгор Буличев“, „Ревізор“, „Чужа дитина“, „Загибель ескадри“, „Інтервенція“, „Одруження“, „Шельменко денщик“, „Годинник і курка“ та „Хазяйка заїзду“.

Влітку театр звітуватиме про свою роботу в столиці Донбаса трудящим Ленінграда та Горького.

Фільм „Пам'ятник Т. Г. Шевченкові“. Група режисера Кавалерідзе зробила кінозйомку „Пам'ятник Т. Г. Шевченкові.“ Оператор Топчий. Музику для фільму пише композитор Толстяков.

До створення фільму „Український Чапаєв“. Комісія Головного управління кінофотопромисловості при Раді народних комісарів УСРР збрала багато історичних документів і цінних матеріалів для фільму про „Українського Чапаєва“ — М. А. Щорса. В Унечському районі проведені розмови з соратниками Щорса, колишніми бійцями Богунського й Таращанського полків. У фільмі братиме участь 75-літній дідуся Н. Г. Соколов, житель м. Унечі. Він, будучи начальником департаменту Унеча, виконував бойові накази Щорса й подавав йому допомогу в ремонті бронепотяга.

„Історія радянської кінематографії“. П'ятнадцятирічний ювілей радянського кіна поставив

питання про створення „Історії радянської кінематографії“. На сьогодні для організації всієї роботи в цій галузі при Головному управлінні кінофотопромисловості створено головну редакцію „Історії радянської кінематографії“. До складу редакції ввійшли: заслужений діяч мистецтва С. Ейзенштейн, Ол. Долженко, Ф. Еммер, К. Юков, А. Піотровський, Н. Лебедев, М. Шнейдер, П. Бляхін і ін.

Очолює головну редакцію Начальник Головного управління кінофотопромисловості тов. Б. Шумяцький.

П'ятдесят сільських кінотеатрів. На будівництво сільських кінотеатрів Раднарком УСРР додатково асигнував 5 мільйонів крб. Раднарком запропонував облвиконкомам забезпечити закінчення в цьому 1935 році 50 кінотеатрів, а саме: по 10 кінотеатрів на Харківщині і Одещині, по 7 на Київщині, Вінничині й Дніпропетровщині, 4 театри в Донбасі, 3 на Чернігівщині й 2 в АМСРР. Ці 50 кінотеатрів цього ж року будуть введені в експлуатацію.

НАУКА

Над чим працюють українські академіки. Акад. В. П. Воробйов останній час працює головне над новим методом дослідження центральної і периферичної нервової системи, слизових оболонок і залоз. Це — метод макромікроскопії. Він дає змогу бачити повну картину зв'язків, не розрізаних ножом мікротома, бачити цілу клітину і її відростки.

Як відомо, існують дві нервові системи — симпатична і парасимпатична. Існування останньої досі вважалося за припущення науки. Морфологічно, на власні очі, її ніхто не бачив. Акад. Воробйов запропонував метод, використовуючи який можна відрізняти чи своєрідну свою будовою парасимпатичну нервову систему.

Досі можна було бачити залози людини чи тварини лише парціально, себто частково, на зрізах. А тепер, запроваджуючи метод акад. В. П. Воробйова, можна бачити залози в цілому вигляді, а також спостерігати відношення до них судин і нервів, їхню топографію, розміщення. Уда-

ється також вилучити з залоз той секрет, який вони виробляють, бачити залози в їхній динаміці, себто спостерігати і вивчати їхню роботу детально, аж до первісних елементів, з яких вони складаються.

Значення нового методу, опрацьованого акад. В. П. Воробйовим, у тому, що він дає змогу патологам — анатомам і клініцистам точно встановлювати діагноз явищ, який вони спостерігають, а також допомагає встановити еволюцію розвитку цих явищ.

Акад. А. Н. Соколовський і його товариші, що працюють з ним — проф. Лавренко і доцент Соколов — недавно реалізували роботу великого теоретичного і практичного значення. З допомогою групи дослідчених ґрунтознавців і картографів складена нова карта ґрунтів УСРР, яка чимало відрізняється від карт, якими користувалися досі. На основі всебічної критики і аналізу всіх розпорошених матеріалів про ґрунти

України висвітлено це питання незрівняно точніше й вірніше.

Незабаром ця карта буде видана, і її можна буде практично використовувати для розв'язання різних завдань нашого сільського господарства.

На найближчий час основне завдання лабораторії акад. Соколовського — це вивчення ґрунтових колоїдів і визначення методів поліпшення ґрунтів, як найважливіших засобів виробництва. З цим питанням зв'язане найкраще вирішення в кожному окремому випадку питань глибини оранки, ліквідації так званих „бросових“ земель — наших величезних солонцюватих масивів — і залучення їх до сільськогосподарського виробництва через хемічну меліорацію.

Лабораторія організує досліді з гіпсування солонців у чотирьох колгоспах Кременчуцького району, кількох хатах-лабораторіях, зокрема в хаті-лабораторії тов. Курносенка.

Досліді акад. Соколовського на Чонгарі показали, що гіпсування різко поліпшує фізичні якості ґрунтів і підвищує врожайність. Крім гіпсу, передбачено випробувати хлор на солових солонцях. Ці роботи мають велике практичне значення. Адже на Україні є до 500.000 га солонцюватої землі, яка досі для сільського господарства не використовується.

З робіт теоретичного порядку треба визначити роботу над вивченням впливу колоїдів на структуру ґрунту і хемічні реакції, які відбуваються в ґрунті, зокрема явищ поглинання різних речовин ґрунтом. Лабораторія працює тепер над вивченням впливу на ґрунт хемічних засобів боротьби з шкідниками і бур'янами.

Акад. О. В. Палладін ще торік почав працювати з своїми учнями над проблемою біохемії мускульної діяльності, розв'язання якої має чимале значення для наукової організації праці та раціонального харчування. Торішні роботи вже дали цікаві наслідки.

У цьому році академік продовжує дослідження в цій галузі.

В минулому році виявлено, які біохемічні зміни пов'язані з тренуванням мускулів, і дали можливість, отже, зрозуміти в основному хемічний механізм тренування та простежити рівень працездатності нетрено-

ваного і тренованого мускула. Водночас досліді встановили, що порушення процесів обміну речовин, які спричиняє втомлююча робота і які зумовлюють явища втоми, бувають неоднакові при різному харчуванні. Це висуває питання про можливість зменшувати добром відповідних харчових раціонів порушення процесів обміну речовин у мускулах при роботі, інакше кажучи, підвищувати працездатність.

Дальші дослідження в цьому напрямі матимуть велике теоретичне і науково практичне значення.

Друге завдання, яке ставить собі академік Палладін, це дослідження в галузі біохемії головного мозку, щоб вивчити роль окремих складових частин нервової тканини в динаміці головного мозку.

Акад. Є. В. Оппоков глибоко вивчає питання коливань клімату і водоносності річок. Його наукові роботи викривають невірні уявлення деяких наукових працівників у питанні помільшування річок, зокрема в питанні про вплив болотоосушних і інших меліоративних робіт на режим річок.

З великих народногосподарських проблем увага акад. Оппокова прикута до проблеми обводнення південного українського степу. Академік працює над проблемою використання багатіючих весняних вод українських річок. За підрахунками акад. Оппокова, понад дві третини весняних вод лишаються невикористаними, хоча вони мають у собі велетенські енергетичні ресурси. А також можуть бути з великою ефективністю використані для сільського господарства степу.

Акад. О. Г. Гольдман. В його лабораторії Інституту фізики закінчено конструювання машини для читання сліпими книг звичайного друку. Її вдосконаленню доведеться ще віддати чимало часу. Над цим і працюватиме академік в найближчі місяці.

Друга тема роботи акад. Гольдмана є питання основних процесів у твердих випроствачах. На травень Інститут фізики скликає в Києві конференцію з питань твердих випроствачів і фотоелементів. У зв'язку з цим, за завданням акад. Гольдмана, Інститут розробляє сім тем з дослі-

дження різних типів випростувачів, їх властивостей за різних умов технології їх виготовлення та впливу на них умов експлуатації.

Синтез наслідків цих робіт становить другу частину роботи на найближчий час.

В лютому цього року академік О. Г. Гольдман доповідав на все-союзній конференції фотохемії в Ленінграді про наслідки робіт Інституту фізики УАН в галузі фотогальванічних процесів. У найближчому часі академік намалював опрацювати питання сучасного стану теорії фотогальванічних явищ. За останні роки встановлено, що ці явища надзвичайно поширені: майже кожна речовина під впливом короткохвильного промінювання збуджується і спроможна утворювати електричні ефекти на електродах. Фотогальванічні явища дають найвищі показники прямого перетворення енергії світла на електричну енергію.

Акад. М. І. Світальський щойно обраний на віце-президента, УАН, вважає центральною своєю роботою вивчення проблеми Нагольного крижу. Це й було темою його доповіді на березневій сесії академії.

Багато працює акад. Світальський над проблемою великого Криворіжжя. Він бере активну участь у дослідженні залягання залізної руди на північ від Кривого Рога аж до Кременчука.

Акад. Світальський бере також активну участь у дослідженні курської магнітної аномалії. Ця робота вже наближається до кінця і дає прекрасні наслідки.

Нова експедиція Академії наук. Цього року Українська академія наук відряджує комплексну експедицію для дослідження українсько-кримської групи озер — Старое, Красное, Сіваш та інші. Завдання експедиції — добування з солей цих озер металевого магнію.

ПО РЕСПУБЛІКАХ СРСР

РСФРР

Ювілей письменника Чапигіна А. П. В березні цього року громадськість Ленінграда відзначила 30-річчя літературної діяльності письменника А. П. Чапигіна (народився в 1870 року), автора відомого історичного роману „Стенька Разін“ і ін. В своєму літературному розвитку Чапигін багато зобов'язаний В. Г. Короленкові.

В будинку літератури Ленінграда і в клубі робітників заводу „Електросила“ відбулися вечори урочистого шанування А. П. Чапигіна.

Однотомник В. Маяковського. Держлітвидав випустив великий однотомник творів Маяковського. До книги ввійшла більша частина поезій Маяковського: майже всі вірші, поеми, п'єси (в тому числі другий варіант „Містерії — буфф“). З прози в однотомнику вміщена стаття Маяковського „Как делать стихи“. Оформлено книгу за керівництвом художника Денісовського (в однотомнику 16 ілюстрацій — великий портрет Маяковського, різні фото і, крім того, малюнки самого

Маяковського). Книга вийшла здешевленим виданням. Тираж 50.000 примірників.

Однотомник віршів Н. С. Тихонова. Н. С. Тихонов виготовив до друку однотомник віршів і поем. В цьому однотомнику зібрані в основному вірші й поеми, написані за час 1920 — 1935 роки, додано вірші з дорожнього зошиту (1916 — 1917), переклади сучасних грузинських поетів і цикл віршів 1935 року про Кахетію.

Ці вірші автор проредагував наново і додав вірші, видані в попередніх виданнях. Таким чином, у цьому однотомнику буде до 2500 нових рядків.

Книги з літературознавства. Видавництво „Советский писатель“ випустило збірник „Литературные манифесты французских реалистов“, під редакцією і з вступною статтю М. Клемана. В збірнику вміщено літературні декларації французьких романистів XIX століття (Стендаля, Баль-

зака, Золя, Мопасана). Всі документи в цьому виданні подано в нових перекладах і з коментарями.

„Гамбургская драматургия“ Лесінга вийшла накладом видавництва „Академія“. За основу тексту взято старий переклад Рассадіна (1883), значно перероблений. Книга вийшла в серії — Класики естетичної думки, прая секції літератури й мистецтва Інституту філософії Комакадемії.

Творчий вечір Д. Шостаковича. Наприкінці березня в Москві в клубі майстрів мистецтва відбувся творчий вечір відомого радянського композитора Д. Шостаковича.

У вступному слові Д. Шостакович коротко сформулював головні етапи пройденого ним творчого шляху. Коли в своїй ранній творчості композитор не уникав ряду впливів (Прокоф'єв, Стравінський, Гіндеміт, Кшенек), то на даному етапі він ставить собі за основне завдання створити власну музичну мову.

В концертній частині програми композитор виконав дві частини юнацької першої симфонії (1923 рік), а також фортепіанний концерт і прелюдії.

П'єса французького драматурга на кону Ленінградського театру. На малій сцені Ленінградського театру державної драми йде п'єса молодого французького драматурга Жака Деваля „Благання життя“. В п'єсі подається

біографія пересічного буржуа, що сягає вершин капіталістичної могутності і переживає крах у дні кризи.

„Благання життя“ становить великий інтерес. Дія починається в дні падіння Паризької Комуні і закінчується 1932 року.

„Двадцять років Жовтня“. Режисер С. І. Шуб розпочав працювати над створенням великого історичного, документального фільму „Двадцять років Жовтня“.

До фільму „Двадцять“ років Жовтня ввійде історичний документальний матеріал за друге десятиріччя існування радянської влади.

Цей фільм відіб'є найяскравіші події першої п'ятирічки: індустріалізацію країни, будівництво найбільших гігантів—Магнітогорська, Кузнецька, Дніпрогеса тощо, колективізацію, а також найголовніші роботи, здійснені в другій п'ятирічці під керівництвом партії і великого Сталіна. Поряд з цим у фільмі широко буде показано героїв нашої епохи—кращих людей радянської країни.

„Світанки Парижа“. Заслужений діяч мистецтва Г. Рошаль і Г. Шаховської написали сценарій звукового фільму „Світанки Парижа“ про людей Паризької Комуні. Сценарій ставить Московський кінокомбінат. Ставлять фільм: Г. Рошаль і В. Строев, оператор Д. Фельдман, художник І. Шпінель, композитор Д. Кабалаєвський.

КАРЕЛІЯ

Збирання фольклору Карелії. Радянська Карелія надзвичайно багата фольклором. Карельський науково-дослідний інститут за три роки свого існування зібрав кілька тисяч незвичайних зразків російського, карельського, фінського фольклору—в формі казок, рун (пісень), приповідок, приказок, билин тощо. Це тільки скромний початок великої збиральної і наукової роботи, накресленої Інститутом.

Зібраний матеріал становитиме багатомовну працю, перший том якої, обсягом 30 друк. аркушів, вийде цього року в Ленінградському дер-

жавному видавництві художньої літератури.

До справи збирання фольклору залучено радянську громадськість і в першу чергу краєзнавчий актив.

Палац національної культури. В столиці Карелії—Петрозаводську—в дні святкування сторічного ювілею „Калевали“ відкрито палац національної культури—найкращий будинок в усій Карелії.

Палац має різні студії, виставки. Тут же працює молодий національний театр.

Зростання післяжовтневої узбекської літератури проходило й проходить в обставинах найсуворішої боротьби проти всілякого націоналізму, проти ворожих ідеологій. Буржуазні письменники в узбекській літературі, прикриваючись різними формами, намагались отруювати трудящих Узбекистана пантюркськими і націоналістичними ідеями, щоб віддалити їх від Радянського Союзу.

Проте, вже з перших днів Жовтневої революції, не зважаючи на те, що націоналістичні буржуазні письменники становили ще значну силу, окремі поети — Авліян, Суфі-Заде, Хамза, Хакім-Заде й інші — співають революційні радянські пісні. 1923-24 рр. в ряди узбекської радянської літератури вступають нові сили — молоді поети Гайраті, Шамсі й інші.

Постанова ЦК ВКП(б) від 23 квітня відкрила перед радянською літературою Узбекистана широку дорогу.

Бюро ЦК КП(б) Узбекистана відзначає, що в боротьбі за реалізацію ухвали ЦК ВКП(б) про перебудову літературно-художніх організацій і постанови V пленуму ЦК КП(б) Уз радянська література Узбекистана має значні досягнення.

Багато зроблено в галузі перекладу російської класичної літератури. Наприклад, уже перекладено на узбекську мову такі блискучі зразки пролетарської літератури, як „Мати“, „Мої університети“ й інші твори Максима Горького. Перекладено також „Залізний потік“ Серафимовича, „Розгром“ Фадеева, „Піднята цілина“ Шолохова, „Гідроцентрал“ Марієти Шагінян, „Бруски“ Панфьорова тощо.

Крім того, є багато перекладів пролетарських закордонних революційних письменників — Анрі Барбюса, Беллі Іллеша. На узбекську мову перекладено також і кілька великих творів класиків світової й російської літератури.

Нові твори узбекських письменників. Серед нових творів узбекських письменників преса Узбекистана відзначає твори Айні, Кадрі і Шамсі.

Газета „Правда Востока“ повідомляє: „Особливе місце посідає роман

Садретдіна Айні „Раби“. Новий великий твір письменника показує дореволюційне дехканство Бухари, що перебувало під подвійним гнітом — тубільної національної буржуазії і ставлеників паризму. З художнього боку новий твір Айні стоїть на значно більшій височині, ніж його попередні твори.

Другим значним твором є роман Абдулли Кадрі — „Габідкетмень“, що показує колгоспне будівництво в Узбекистані.

До числа кращих зразків художньої літератури Узбекистана належить також роман колишнього робітника Шамсі „Вороги“.

П'ятнадцятиріччя академічного театру ім. Хамзи. В березні в Ташкенті громадськість Узбекистана відзначила урочистим святом 15-річчя Узбекського державного академічного театру ім. Хамзи, що з невеликого драматичного колективу виріс на театр високої художньої майстерності і великих ідей. За 15 років театр став дійсно всенародним, здобув симпатії і любов у найвіддаленіших закутках Узбекистана — від Ташкента до Фергани й Хіви. Напередодні свого ювілею театр поставив узбекською мовою класичну трагедію Шекспіра „Гамлет“.

За допомогою ЦК КП(б) Уз і уряду Узбекистана театр став всеузбекською театральною майстернею, з якої вийшли десятки узбекських акторів, які заклали основи театральної культури в багатьох окружних і районних центрах Узбекистана. На сьогодні в Узбекистані, що не мав до революції жодного театру, створено і працює понад 30 театрів.

На відзначення 15-річного ювілею театру ЦВК СРСР нагородив організатора і незмінного керівника й режисера театру Уйгура орденм Трудового червоного прапора. Артистові Аббасу надано звання народного артиста Узбекської республіки, артистові Назрулаєву — звання заслуженого артиста республіки.

Цікаві документи епохи великої французької революції. В узбекістанському архіві виявлено скриню з колекцією доку-

ментів епохи великої французької революції. Колекція складається з 45 документів, дуже строкатих своїм змістом, які охоплюють час від 1791 р. до 1802 року. Серед документів багато рекомендаційних записок окремих членів конвенту, „ради 500“ та інших представників влади, адресованих друзям у різні департаменти з проханням влаштувати на посаду, про пенсію тощо. Серед документів особливо цікава доповідна записка VII ро-

ку революції про з'явлення „розбишачьих зграй у провінції“, що склалися, за даними автора, з незадоволених урядом директорії селянських повстанців.

Виявлений також ряд проектів, серед них проект перетворення церкви „святої Женеви“ на державну бібліотеку, написаний рукою абата Сієйса — автора брошури „Що таке третій стан?“

ЗА КОРДОНОМ

АМЕРИКА

Новий роман Волдо Френка. В нью-йоркському видавництві „Scribner“ вийшов новий роман відомого американського письменника Волдо Френка „Народження і смерть Девіда Маркенда“.

Тема роману — криза буржуазної культури і зростання революційної свідомості американської інтелігенції.

Збірка „Шість радянських п'єс“. У бостонському видавництві „Houton Mifflin and Co“ під редакцією Юджіна Лайонса вийшла збірка „Шість радянських п'єс“ („Дні Турбіних“ Булгакова, „Квадратура кола“ Катаєва, „Страх“ Афіногенова, „Темпи“ Погодіна, „Інга“ Глебова, „Хліб“ Кіршона).

Конкурс на кращу п'єсу. Американські революційні журнали „New Masses“ („Нові Маси“) і „New Teatr“ („Новий театр“) оголосили конкурс на кращу революційну п'єсу.

Лекції з літератури для робітників. В нью-йоркській школі для робітників з ініціативи редакції „New Masses“ провадиться цикл лекцій з сучасної літератури. Всього має бути прочитано 12 лекцій. В числі лекторів: Майкл Голд, Джошуа Кьюніц, Джозеф Фрімен, Гренвіл Гікс і ін.

Криза музичних закладів. Припинення фінансової підтримки з боку багатих меценатів поставило під загрозу ряд видатних музичних закладів США. „Метрополітен Опера Компані“ після безуспішних закликів

про допомогу скоротила свою діяльність у поточному сезоні і зменшила утримання всім акторам і музикам.

Фінансові труднощі переживає більшість першокласних симфонічних оркестрів. Нью-йоркська філармонія, бостонський і чикагський симфонічні оркестри примушені були оголосити збирання пожертв. Філармонія навіть звернулася до своїх слухачів по радіо. Оркестрові в Сан-Франциско загрожує розвал з причини величезного дефіциту.

Криза освіти. За даними Американської національної асоціації освіти, загальна сума витрат на шкільну освіту в США буде 1935 року на 475 мільйонів доларів менша, ніж в 1929-30 шкільному році. Кількість учителів скоротилася за цей час на 11 тисяч чоловіка.

680 тисяч дітей відвідують школи, приміщення яких визнані урядовими інспекторами небезпечними або антисанітарними.

Революційну італійську газету перетворено на щоденну. В Нью-Йорку довгий час виходила як щотижневик революційна італійська газета „Unita Operaia“ („Робітнича Єдність“). В березні газету реорганізовано, і з 16 березня вона виходить щоденно.

Нью-Йоркський окружний комітет комуністичної партії, вітаючи газету з перетворенням її з щотижневої на щоденну, пише:

„Нью-Йорк має близько одного мільйона населення з італійських ро-

бітників. Ці робітники працюють в основній індустрії. Без втягнення італійських робітничих мас неможлива ніяка масова організація і масова боротьба в обороні робітників, серед яких безробіття і злидні особливо дошкульні. Всі комуністичні і революційні робітники повинні згуртуватися для підтримки „Unita Operaia“, щоб розвинути її в могутню

масову газету італійських робітників у Нью-Йорку“.

Далі окружний комітет у своїй заяві закликає всі секції та осередки комуністичної партії, особливо тих, які працюють в околицях, заселених італійськими робітниками, щоб вони стали справжніми будівниками газети, щоб охопити нею якнайбільше число італійських робітників.

АНГЛІЯ

Антологія англійської поезії. Відома англійська поетеса Едіт Сітвелл уклала антологію англійської поезії. Перша частина антології має назву „Від Мільтона до неокласицизму“, друга присвячена романтикам, третя — вікторіанській епосі.

Асигнування на наукову роботу. Англійське морське міністерство на лабораторні й наукові досліди в справі удосконалення озброєння в поточному бюджеті асигнувало 771.000 фунтів стерлінгів, військове міністерство — 321.450, міністерства авіації — 1.430.000, тоді як наукові установи на ці видатки мають асигнування 199.473 ф. стерл., а міністерство гігієни — 3320 ф. стерл.

„Процес про підпал рейхстагу“, з вступною статтею Дімітрова, передмовою Д. Н. Пратта і

примітками Леона Фойхтвангера, виїшов англійською мовою в Лондонському видавництві Джон Лейн.

„Країна чудес Гітлера“ Видавництво Меррей в Лондоні випустило книгу „Країна чудес Гітлера“ Майкеля Фрея. В основу книги покладено матеріали, зібрані комітетом допомоги жертвам німецького фашизму.

Криза кіно. За останні роки надзвичайно зменшилось відвідування кінотеатрів, в наслідок чого збанкрутували і закрили 283 кінотеатри. Крім того, значна кількість діючих кінотеатрів, що належать дрібним господарям, під тиском конкуренції напередодні банкрутства. Не останнім фактором в кризі англійського кіно є те, що глядачі не купують дорогих місць — 80% глядачів купують дешеві квитки.

НІМЕЧЧИНА

Заборона на твори Драйзера. В Мюнхені місцева поліція заборонила продаж і конфіскувала по всіх тутешніх книгарнях твори американського письменника Теодора Драйзера — повість „Геній“ і „Американська трагедія“, а також дві повісті англійського письменника Лоренса. В поліційній постанові сказано, що ці книжки є „небезпечні для націонал-соціалістичної (фашистської) Німеччини“.

Заборона націонал-соціалістської газети. За особистим наказом Гітлера поліція закрила газету „Reichswart“ („Державний вартовий“). Газета виходила в Берліні.

Причину закриття вбачають у тому,

що газета одверто і часто натякала про „занапащення ідеалів націонал-соціалізму“ провідниками партії Гітлера.

Зворушливе єднання двох „арійських“ рас відбувається і в області музики. В зв'язку з 70-річчям Ріхарда Штрауса було організовано обмінне радіопересилання з Берлінської філармонії до Токіо і з Токіо до Берліна. Німецькі газети в захопленні від того, що в Токіо зворушливо сиділи разом німці і японці, яким пощастило, зрештою, ознайомитися з „благородною“ німецькою музикою.

Концертів передувала промова Ріхарда Штрауса, записана на пла-

стинку, в якій він — Штраус — дякував оркестрові і диригентові за участь в його шануванні.

Зрозуміло, звичайно, що ця обо-

пільна „любов“ має далеко глибше коріння, ніж звичайне „обопільне“ знайомство хоча б і з „благороднішою музикою обох країн“.

ПОЛЬЩА

„Петро І“ польською мовою. У видавництві І. Пжеворського (Варшава) вийшов роман Алексея Толстого „Петро І“ в авторизованому перекладі А. Ставара.

Наслідки міжнародного конкурсу скрипачів. У березні відбувся міжнародний конкурс скрипачів ім. Веніаяського в Варшаві.

Першу премію (президента польської республіки) — 5 тис. злотих — одержала п'ятнадцятирічна Жанет Неве (Франція), яка водночас одержала премію французького уряду — 10 тис. франків, срібний кубок і скрипку.

Другу премію (міністерства освіти) — 4 тис. злотих і прекрасну скрипку, роботи польського майстра Панувко — одержав Давид Ойстрах (СРСР).

Третю премію (міністерства закордонних справ) — 2500 злотих — Генрі Тимянка.

Четверту премію (голови Варшавського муніципалітету) — 2 тисячі злотих — Буся Гольдштейн (СРСР).

П'яту премію (Варшавського музичного товариства) — 2000 злотих — Шілдер (Югославія).

Шосту премію (Варшавської філармонії) — 1500 злотих — Марі Луїза Сардо (Італія).

Сьому премію — 11-річний скрипач дівчинка Гендлова (Польща).

Восьму — Антон (Естонія) і дев'яту — Гемпель (Польща).

Оголошення наслідків конкурсу і роздавання премій відбулося у вшертъ переповненому залі філармонії в присутності багатьох членів уряду й представників дипломатичного корпусу.

Публіка з великим піднесенням вітала нагородження радянських скрипачів.

Величезний успіх на конкурсі мала перша лауреатка французенка Жанет Неве.

Нові заборони на газети. Польське міністерство заборонило в останньому часі привозити до Польщі такі газети:

„Nasze Slowo“ польська газета, що виходить у Парижі, „Наш клич“, українська газета, виходить у Буенос-Айрес, та „Proletarisches Gedank“, єврейська газета, що виходить у Канаді.

ФРАНЦІЯ

До скликання міжнародного конгресу захисту культури. Група французьких письменників виступила з пропозицією скликати міжнародний конгрес письменників, щоб обговорити питання оборони культури, яка є під загрозою в капіталістичних країнах. Конгрес орієнтовно має відбутися в червні цього року.

Організовано комітет для скликання з'їзду й готування до нього.

Віктор Маргерит — член товариства зближення з СРСР. Відомий французький письменник Віктор Маргерит вступив у

Парижі до членів т-ва культурного зближення з СРСР.

У своєму листі до голови Всесоюзного т-ва культз'язку з закордонном тов. Аросева Віктор Маргерит висловлює надію в найближчому майбутньому відвідати Радянський Союз.

Недавно вийшла друком остання книга Віктора Маргерита — роман „Вавилон“, в якій автор описує катастрофу капіталістичного світу.

Перш ніж почати серію нових книг „Народження світу“, Віктор Маргерит хоче відбути подорож до Радянського Союзу.

„Ідеється не про короточасну подорож, — пише Маргерит, — а про

довге перебування в СРСР, щоб по-
черпнути тут елементи композиції й
натхнення, потрібні для роботи над
накресленою працею“.

Доля бібліотеки Барту. У
березні в Парижі проведено продаж
книг і рукописів, що належали фран-
цузькому міністрові Барту. Фахівці
стверджують, що бібліотека Барту—
одна з найцінніших приватних бібліо-
тек, які будьколи мала Франція.
Серед книг, що були призначені на
продаж, — уніками перших видань
творів Монтеня, Ляфонтена, Франсуа
Війона і рідкі примірники творів
усіх великих французьких письмен-
ників. До найцінніших документів
бібліотеки Барту належать: альбом
листів і автографів Наполеона і копія
Версальської мирної угоди, укладе-
ної 1919 року англійською і фран-
цузькою мовою.

Участь СРСР у Паризькій
міжнародній виставці 1937 р.
Французький уряд запросив уряд

СРСР взяти участь у міжнародній
виставці „Мистецтво й техніка в су-
часному житті“, що відкривається в
Парижі 1937 року.

Виставка повинна показати впро-
вадження мистецтва й техніки у по-
всякденний побут.

Програма виставки охоплює архі-
тектуру, образотворчі мистецтва, лі-
тературу, театр, кіно, радіо, фізкуль-
туру, прикраси житла й меблі, одяг,
вироби кустарної промисловості мі-
ське й сільське впорядкування, транс-
порт, туризм тощо.

Рада народних комісарів ухвалила
прийняти запрошення французького
уряду і призначила комісаром радян-
ської частини виставки тов. Меж-
лаука.

Рада народних комісарів поклала
на певних осіб у наркоматах і цен-
тральних управліннях відповідальність
за вчасну підготовку матеріалів і ек-
спонатів для виставки та запропону-
вала тов. Межлауку використати для
підготовки до виставки і її офор-
млення всесоюзню торговельну палату

Відповідальний редактор — І. Кириленко
Заст. редактора — Ю. Смолич

Видає Державне Літературне Видавництво

Державне Видавництво
„Художня Література“

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ
ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКІ ВИДАННЯ

РАДЯНСЬКА ЛІТЕРАТУРА

— Журнал літератури, мистецтва й критики —

Орган Спілки радянських письменників України

ЖУРНАЛ ВИХОДИТЬ 12 РАЗІВ НА РІК ОКРЕМИМИ КНИЖКАМИ

Умови передплати: на рік—18 крб., на 6 міс.—9 крб., на 3 міс.—4 крб. 50 коп.

ЩОМІСЯЧНИЙ ЖУРНАЛ

ЧЕРВОНИЙ ШЛЯХ

ЖУРНАЛ містить кращі зразки художньо-літературної творчості письменників України, братніх республік Союзу та закордонних революційних і пролетарських письменників

Умови передплати: на рік—18 крб., на 6 міс.—9 крб. на 3 міс.—4 крб. 50 коп.

СОВЕТСКАЯ ЛИТЕРАТУРА

ЩОМІСЯЧНИЙ ЖУРНАЛ
РОСІЙСЬКОЮ МОВОЮ

Орган Спілки радянських письменників України

ЖУРНАЛ містить романи, повісті, оповідання, нариси, розраховані на робітничий актив та трудящу інтелігенцію

Умови передплати: на рік—18 крб., на 6 міс.—9 крб., на 3 міс.—4 крб. 50 коп.

ЗА МАРКСОЛЕНІНСЬКУ КРИТИКУ

— ЩОМІСЯЧНИЙ ЖУРНАЛ —

висвітлює проблеми марксоленінської критики, питання нацкультбудівництва, літературно-мистецької політики та літературознавства, питання теорії й практики книжної справи, містить огляди книжкової продукції, регулярні огляди журналів тощо.

Умови передплати: на рік — 18 крб., на 6 міс.—9 крб., на 3 міс.—4 крб. 50 коп.

Передплату здавати поштовим філіям, газвідділам та листонашам Союздруку

Уповн. КОГИЗ І БІБКОЛЕКТОРАМ НКО — ВУРПС

ПОСПИШІТЬ забезпечити себе літ.-художніми і мистецькими журналами.

Здавайте передплату на весь рік, що гарантуватиме своєчасне одержання журналів

Редактор І. КИРИЛЕНКО. Секретар редакції М. ГІЛЬОВ. Техкер С. БЛОКІНЬ. Коректор В. ВОРОНІНА.

Друк. ім. Фрунзе. Харків, Донець-Захарж., б.
Уповноважений Головліту 1562. Замовл. 628.
Тираж 3.150. 12 1/2 друк. арк. Папер. ф. 62 x 94—
38 кг. 6 1/4 пап. арк. В 1 пап. арк. 90.624 літ.
Здано в роботу 11/VI-35 р. Підписано до друку
11/VII-35 р.

ВІД РЕДАКЦІЇ

В журналі „Червоний Шлях“ № 3 на стор. 172 в третьому абзаці згори з вини автора трапилась помилка; видруковано: „Ось, приміром, зразок „поезії“ із книжки Гримайла...“; т р е б а: „Ось, приміром, зразок „поезії“ із книжки Зимного...”

Редактор І. КИРИЛЕНКО. Секретар редакції М. ГІЛЬОВ. Техкер С. БІЛОКІНЬ. Коректор В. ВОРОНІНА.

Друк. ім. Фрунзе. Харків, Донець-Захарж., 6.
Уповноважений Головліту 1562. Замовл. 528.
Тираж 3.150. 12¹/₂ друк. арк. Папер. ф. 62 x 94—
38 кг. 6¹/₄ пап. арк. В 1 пап. арк. 90.624 літ.
Здано в роботу 11/VІ-35 р. Підписано до друку
11/VІІ-35 р.

